

משנה מסכת מכשירין (מ)

• [פרק א](#) • [פרק ב](#) • [פרק ג](#) • [פרק ד](#) • [פרק ה](#) • [פרק ו](#)

[פרק א](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#)

[פרק ב](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)
[משנה ט](#) [משנה י](#) [משנה יא](#)

[פרק ג](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)

[פרק ד](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)
[משנה ט](#) [משנה י](#)

[פרק ה](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)
[משנה ט](#) [משנה י](#) [משנה יא](#)

[פרק ו](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)

פרק א - משנה א

כָּל מִשְׁקָה שֶׁתַּחֲלָתוֹ לְרָצוֹן אֶף עַל פִּי שְׂאִין
 סוּפוֹ לְרָצוֹן, אוֹ שְׁסוּפוֹ לְרָצוֹן אֶף עַל פִּי שְׂאִין
 תַּחֲלָתוֹ לְרָצוֹן, הֲרִי זֶה בְּכִי יִתֵּן. מִשְׁקִין
 טַמְאִים מִטַּמְאִין לְרָצוֹן וְשֵׁלָא לְרָצוֹן :

ר"ע מברטנורה כל משקה שתחלתו לרצון. דניחא ליה בהנך משקין, בשביל שתודח הקערה או לשאר תשמישין **[א]**: אף על פי שאין סופו לרצון. כשנפלו על הפרות לא ניחא ליה, אפלו הכי הוי הכשר. אי נמי, סופו לרצון, כשנפלו על הפרות. אבל בתחלת ביאתן היה הדבר קשה בעיניו, הכל הוי הכשר: הרי זה בכי יתן. כלומר, האכלין שנפלו עליהן משקין הללו, מכשרין לקבל טמאה מכאן ואילך. שאין שום אכל מקבל טמאה עד שיבא עליו מים **[ב]** או אחד משבעה משקין, שהם, מים, יין, שמן, חלב, דבש, דם, טל. דכתיב (ויקרא יא) וכי יתן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו טמא הוא, כתיב יתן וקרינו יתן, מה יתן דניחא ליה, אף יתן דניחא ליה: מטמאין לרצון ושלא לרצון. כיון דטמאין הו, טמאתו והכשרו באים כאחד, ואם נפלו על הפרות אפלו שלא לרצון, מטמאין אותם, דלא בעינו דניחא ליה אלא כשפא המשקה קדם לטמאה, דכתיב וכי יתן מים על זרע, והדר ונפל מנבלתם עליו. אבל כשהמשקה והטמאה באין כאחד כגון שהמשקין טמאין, לא בעינו דניחא ליה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[א]** של תלוש: **[ב]** משנתלשו. דאם לא כן, אין לך דבר שלא בא עליו מים במחבר. רש"י בחמש. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כבר ביארנו פעמים שהאוכלין כולן לא יטמא מהן דבר אלא אחר בלילתו באחד משבעה משקין ולזה שני תנאים האחד שיבלול אחר עקירתו מן הקרקע והאחר שיבלול ברצון לא שיבלול בלא כוונה ואם נבלל בלא כוונה

ונתרצה לו תהיה מוכנת לטומאה וזה שאמרו (ב"מ דף כב:) יותן דומיא דכי יתן מה יתן לרצונו אף יותן לרצונו ולכן בלילתו אחר עקירתו הכרחי משום אמרו (ויקרא יא) וכי יותן מים על וגו' ולמדנו מזה כי שום זרע לא יטמא כשאינו בלול וידוע כי כל צמח אי אפשר לו שלא יבלל בעת צמחו וכשיבללו האוכלין על התנאים שהתנינו נקראי מוכשרי רוצה לומר שהם מוכנים לטומאה והמשקה אשר יבלול אותם יקרא מכשיר ומכניס עוד במשנה על הענין הזה ר"ל שהמשקה הזה כבר הכשיר הזרעים או יכשיר אותם כשיפול עליהם שהוא כל זה תחת דיבור השם יתברך וכי יותן מים על זרע באמרו הרי זה בכי יותן ר"ל שהוא מכשיר ומבואר הוא כי הדבר המטמא מטמא לרצון ושלא לרצון לפי שהטומאה עם ההכשר באין כאחת אמנם אנו מצריכים המשקה לרצון כשקדם לבדו להכין הזרעים לטומאה ואחר כך יבא הדבר המטמא והוא אמרו וכי יותן וכו' ואח"כ ונפל מנבלתם עליו וכו': (רמב"ם)

פרק א - משנה ב

הַמְרַעֵיד אֶת הָאֵילָן לְהַשְׁכִּיר מִמֶּנּוּ אֶכְלִין או אֶת הַטְּמֵאָה, אֵינָן בְּכִי יִתֵּן. לְהַשְׁכִּיר מִמֶּנּוּ מִשְׁקִין, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, הַיּוֹצְאִין וְאֶת שְׁבוֹ, בְּכִי יִתֵּן. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים, הַיּוֹצְאִין, בְּכִי יִתֵּן, וְאֶת שְׁבוֹ, אֵינָן בְּכִי יִתֵּן **(ד)**, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְכַּוֵּן שִׁיֻּצְאוּ מִכָּלּוּ :

ר"ע מברטנורה הַמְרַעֵיד אֶת הָאֵילָן. מְנַעֲנֵנוּ: או אֶת הַטְּמֵאָה. כְּגוֹן שֶׁהָבִיא שָׁם עוֹרֵב שְׂרָץ או כְּזֵית מִן הַמַּת או נִבְלָה וְנִשְׁאַר בֵּין עֲנֵפֵי הָאֵילָן: אֵינָן בְּכִי יִתֵּן. אִם מִחֲמַת רְעֵדָה זוֹ נִפְלוּ מִי גִשְׁמִים שֶׁבְּאֵילָן עַל פְּרוֹת שְׂתַחֲתִיו, לֹא הִכְשֵׁרוּ: הַיּוֹצְאִים וְאֶת שְׁבוֹ. מִשְׁקִים הַיּוֹצְאִים מִחֲמַת הַרְעֵדָה, וּמִשְׁקִים הַנִּשְׁאַרִים בְּאֵילָן וְנִפְלוּ אַחַר כֵּךְ עַל הַפְּרוֹת, הִכְשֵׁרוּ, דְּאֲחֻשׁוּבֵי אֲחֻשְׁבִּינְהוּ וְכִתְלוּשִׁים דָּמוּ **(ג)**: מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְכַּוֵּן שִׁיֻּצְאוּ מִכָּלּוּ. נִתְכַּוֵּן לְהוֹצִיא כָּל הַמִּים מִן הָאֵילָן, וְהַנִּשְׁאַרִים לָאוּ דְעֵתִיחַ עֲלֵיהוּ וְלֹא מִכְשָׁרֵי: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ג} עין מה שכתבנו בפרק ד' משנה ג' ובהר"ב שם משנה ז': {ד} אינן כו'. ואף על פי שגשגו מקום למקום. הרמב"ם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אמרו ב"ש שכיון שכוונתו שיפול מה שיש בה מן המשקין כל מה שיפול ממנו בענין זה הוא מכשיר את האוכלין ומהמשקה הנשאר באילן מכשיר ג"כ וב"ה אומרים כי הנשאר באילן אינו מכשיר את הזרעים כשיגע בהן בעת הרעדת האילן לפי שבעת שהרעיד האילן היתה כוונתו שלא ישאר בו דבר מן המשקים הילכך מה שנשאר שם אינו לרצונו וזהו ענין אמרו מפני שהוא מתכוין שיצאו מכולו: (רמב"ם)

פרק א - משנה ג

המרעיד את האילן ונפל על חברו, או סוכה {ה} ונפלה על חברתה, ותחתיהן זרעים או ירקות המחברין לקרקע, בית שמאי אומרים, בכי יתן. בית הלל אומרים, אינן בכי יתן. אמר רבי יהושע משום אבא יוסי חלי קופרי איש טבעון, תמה עצמך אם יש משקה טמא {ו} בתורה, עד שיתכון ויתן, שנאמר (ויקרא יא), וכי יתן מים על זרע:

ר"ע מברטנורה המרעיד את האילן. להפיל פרותיו: ונפלו על חברו. על אילן אחר, ומאותו אילן נפלו על הזרעים ועל הירקות המחברין לקרקע, ומשקה טופח על אותן הזרעים מן המים שרגילין להשקות אותן או מגשמים שנפלו עליהן: בית שמאי אומרים הרי הן בכי יתן. דכיון דידוע הנה שיפלו פרות הללו על אותן זרעים שיש עליהן משקה טופח, גלי דעתיה דניחא ליה, והכשרו הפרות שנפלו על גבי אותן זרעים, לקבל טמאה: ובית הלל אומרים אינן בכי יתן. כיון דלא נפלו להדיא מן האילן על הזרעים אלא מאילן לאילן אחר: חלי קופרי. כך הנה כנויו: טבעון. שם מקום: עד שיתכון. והנה הואיל ומאילן לאילן

או מסוכה לסוכה נפלו, אין זו כוונה. וטעמיהו דבית הלל קאמר: (רי"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ה} **סוכה**. ענף של אילן. הר"ש. והרמב"ם פרש סכה ממש: {ו} **טמא**. רוצה לומר מכשר. והרבה הם בזאת המסקת. וכן טהור על הדבר שאינו מכשר. הרמב"ם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אין ספק כי הירקות והזרעים טופחין במים היורד עליהן וג"כ במים אשר ישקום תמיד וכשהם הזרעים והירקות תחת האילן או תחת הסוכה והרעיד האילן ההוא להפיל פירותיו או הסוכה ההיא להפיל הפירות שעל גבה ונפלו אותן משקין על אותם זרעים וירקות ונבללו אין מחלוקת בין ב"ש ובין ב"ה שכבר הוכשרו לפי שהוא ידוע כי בללו והורצה לו בלילתם אמנם חלקו במרעיד אילן על אילן שני שתחתיו זרעים וירקות ונפל מן האילן השני אוכלים בזרעים ובירקות ההם ובא רבי יוסי ואמר טעם ב"ה כמו שאתה רואה:

וחלי קופרי. כנוי:

וטבעון. שם מקום: (רמב"ם)

פרק א - משנה ד

הנוער אגדה של ירק וירדו מצד העליון לתחתון, בית שמאי אומרים, בכי יתן. בית הלל אומרים, אינם בכי יתן. אמרו בית הלל לבית שמאי, והלא הנוער את הקלח, חוששין אנו שמא יצאו מן העלה לעלה. אמרו להן בית שמאי, שהקלח אחד, ואגדה קלחים הרבה.

אָמְרוּ לָהֶם בַּיַּת הַלֵּל, הֲרִי הַמַּעֲלָה שֶׁק מָלֵא פִּירוֹת וּנְתַנּוּ עַל גַּב הַנְּהָר, חוֹשְׁשִׁין אָנוּ שְׁמָא יִרְדּוּ מִצַּד הָעֲלִיּוֹן לַתַּחְתּוֹן. אֲבָל {ח} אִם הָעֲלָה שְׁנִים וּנְתַנּוּ זֶה עַל גַּב זֶה, הַתַּחְתּוֹן בְּכִי יִתֵּן. וְרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, הַתַּחְתּוֹן טָהוֹר {ט} :

ר"ע מברטנורה הנוער אגדה של ירק. כגון ירק שירדו עליו גשמים או שנפל במים שלא לרצון, ומנערו כדי שיצאו המים {ז} : חוששים אנו. בתמיהה. כלומר לדבריכם היה לנו לחוש גם לזה : המעלה שק מלא פירות. שנפל במים שלא לרצון, והעלהו והניחו על שפת הנהר : התחתון טהור. כלומר, אף התחתון טהור, וכך שכן העליון : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ז} וירדו מצד העליון לצד התחתון מקלח לקלח. בית שמאי אומרים כיון דבשעת נעור ניחא ליה שירדו מים מצד העליון לתחתון ומתוך כך יפלו המים מן האגדה, חשוב הכשר. ובית הלל אומרים כיון דהיה חפץ שלא יהיו מים על זאת האגדה בצד העליון, נהי דבצד התחתון ניחא ליה שירדו דרך שם, מכל מקום כל האגדה אחת היא ותחתונה שנה לעליונה. אמרו להם בית הלל לבית שמאי והרי כו', וכי חוששין שמא יצאו מעלה לעלה, בתמיהה, הקא נמי לא נחוש. אמרו להם, שהקלח אחד, והסברא נותנת לעשות כל עליו שבו דין אחד להם, אבל אין סברא לעשות כל קלחין שבאגדה אחד. מהר"ם : {ח} אבל. כלומר בהא מודינא. כמו אבל שרה אשתד. מהר"ם : {ט} טהור. שלא נתכון שיבלל השק התחתון, אבל נתכון להגן בו השק העליון שלא יבלל, ונמצא בלילת התחתון שלא לרצון. והלכה כרבי יוסי. הרמב"ם : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם דברי ב"ה חוששין אנו. בתמיהה. פי' שהם אמרו לב"ש לטעמיכם מי שנער קלח אחד יוכשר הקלח ההוא ונאמר שמא יצא מן העלה לעלה. והשיבום ב"ש שהקלח אחד על כן לא נחוש לו ואגודה קלחים הרבה ואמרו להם ב"ה והרי המעלה שק מלא פירות שהם חלקים נפרדים ואין אנו אומרים שמא ירדו המים מצד העליון לתחתון ויהיה הפירות התחתונים נבללין ברצון עם היות השק הכולל הפירות בהיות האגודה כוללת הקלחים ומאמר ר' יוסי התחתון טהור ר"ל אינו מוכשר כי הרבה אומרים במסכת הזאת טמא בעבור מוכשר וטהור על הדבר שאינו מוכשר :

וטעם ר' יוסי שאומר שלא נתכוין שיבלל השק התחתון אבל נתכוין להגן בו השק העליון שלא יבלל ונמצא בלילת התחתון שלא לרצון והלכה כר' יוסי : (רמב"ם)

פרק א - משנה ה

הממחק את הפרישה **{י}**, והסוחט שְעָרוֹ
בְכָסוֹתוֹ, רְבִי יוֹסִי אֹמֵר, הַיּוֹצֵאִין בְּכִי יִתֵּן **{יב}**,
וְאֵת שְׁבוֹ אֵינֶן בְּכִי יִתֵּן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְכַּוֵּן
שְׂיִצְאוּ מִכָּלּוֹ :

ר"ע מברטנורה הממחק את הפרישה. דוחק את הפרישה כדי שיצא
ממנה הטל: פרישה. חציר בלשון מקרא. פורו"ש בלע"ז ובערבי
כורא"ת: והסוחט בשערו ובכסותו **{יא}**. שהיה בא בדרך וירדו גשמים
בשערו ועל כסותו, וסוחט בהן כדי שיצאו המים: ואת שבו. משקין
הנשארים ונפלו אחר כך על הפרות: מתכוון שיצאו מכלו. דנתכוון
להוציא מהן כל המים ולא דעתיה על הנשארים, הלכך לא מכשירים.
כבית הלל דריש פרקין: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{י}** הפרישה. והוא מחבר לקרקע. או נפל עליו שלא לרצון.
הרמב"ם: **{יא}** והרמב"ם גרס כגרסת הספר. ומפרש שסוחט שערו בבגדיו
לנגבו: **{יב}** בכי יתן. אף על גב דשלא ילקה הכתל אינן בכי יתן ולהלן פ"ד מ"ג,
התם משום דלא ניחא ליה דאיתו, והכא נמי אף על גב דלא ניחא ליה
מעקרא, מפל מקום פיון שהוא עצמו דוחקו להוציא מהן המים, אחשבינהו.
תוספות: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הממחק את הכרישה. מי שמקנח הכרתי מבלילה שעליה והוא
מחובר לקרקע או נפל עליו שלא לרצון או מי שסוחט שערו בבגדיו לנגבו כל
מה שיהיה שותת מן המים בעת הסחיטה או הניגוב מכשיר לפי שהוא
נתכוין לירידת המים ההם וכל מה שנשאר שם בשער או בכרתי וכיוצא בו
אינו מכשיר לפי שלא היתה כוונתו שתשאר בו בלילה והלכה כר' יוסי לפי
שהוא לטעמייהו דב"ה הקודם: (רמב"ם)

פרק א - משנה ו

הנופח בעדשים לבדקו אם יפות הן **[יג]**, רבי שמעון אומר, אינן בכי יתן. וחכמים אומרים, בכי יתן. והאוכל שמשמין באצבעו, משקין שעל ידו, רבי שמעון אומר, אינן בכי יתן. וחכמים אומרים, בכי יתן. הטומן פרותיו במים מפני הגנבים, אינן בכי יתן. מעשה באנשי ירושלים שטמנו דבלתן במים מפני הסיקרון, וטהרו להן חכמים. הנותן פרותיו בשבלת הנחר להביאן עמו, אינן בכי יתן:

ר"ע מברטנורה הנופח. בפיו: בעדשים. ויצא עליהן רק מפיו בנפיתו, והרק היוצא מן הפה מתולדות המים הוא חשוב: אינן בכי יתן. כיון דלא נתפון לכד: וחכמים אומרים בכי יתן. כיון דנתפון לנפח, ודרך הרק לצאת על ידי נפחה. והלכה כחכמים: האוכל שמשמין באצבעו. כגון שהניח שמשמין בידו אחת, ואצבעו שבידו השנית מכניסה לתוך פיו ללחלחה ברק ונותנה בשמשמין שבידו השנית והו נדבקין בה ומכניס בפיו ואוכל, ומחמת כן נתלחלחה היד שהמשמין בה, ויש בה משקה טופח: רבי שמעון אומר אינן בכי יתן. דללחלח אצבעו נתפון, ולא ללחלח היד שהמשמין בה. ורבנן סברי, כיון דאחשביה באצבעו, מכשיר אפלו שלא לרצון, כדתנן בריש פרקין כל משקה שתחלתו לרצון, אף על פי שאין סופו לרצון, הרי זה בכי יתן. ורבי שמעון סבר, דלא היתה מתחלתו לרצון אלא המשקה המלחלח האצבע בלבד. והנשאר שנתלחלחה בו היד, לא היתה לעולם לרצון. ואין הלכה כרבי שמעון בכלה מתניתין: הסיקרון. ויתלקטו אל יפתח אנשים ריקים (שופטים יא) מתרגמינן גברין סריקין. לשון אילן סרק שאינו עושה פרות. פרוש אחר, סריקין, גנבים. שכן בלשון ישמעאל קורין לגנבי סראקין. ויש גורסין סיקרון, לשון לא היתה סקריקון ביהודה בהרוגי המלחמה, בפרק הנזקין, פרוש גזלנין ואנסין: בשבלת הנחר. שביל הנחר ומרוצת מימיו. לשון ושבלת שטפתני (תהלים סט): להביאן עמו. שלא היתה יכול לנשאן, ומשיטן בנחר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **יג** **לְבַדְקוֹן כּוֹי**. שְׁרוּאִין אִם נְטַפַּח וְנִתְלַחֵלַח כְּשֶׁנוֹפְחִים בּוֹ, נוֹדַע שְׂיִתְבַּשֵּׁל מֵהָר, כִּי הָיִיתוּ מְקַבְּלֵי הַלְּחוֹת בְּמִהְרָה אוֹת אֶל פְּתִיחַת נְקֻבֵיבוֹתוֹ. הַרְמַב"ם. וְלִדְבָרָיו לֹא בָרַק הַיּוֹצֵא מִפִּי פְּלִיגִי, אֶלָּא בַּלְּחוֹת וְזִיעַ שְׁמֵזִיעִים הֶעֱדָשִׁים בְּסִפְתַּי הַנְּפִיחָה פְּלִיגִי. וְדִבְרֵי הַר"ב מִפְּרוּשׁ הַר"ש הוּא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הרבה שעושין אצלנו בבחינת הפולין הטחונין רואין אם נטפח ונתלחלח כשנופחין בו נודע שיתבשל מהר כי היותו מקבל הלחות במהרה אות על פתיחת נקביבותו: ורבי שמעון אומר כי הלחות ההוא הוא מזיעת האדם. ועוד יבאר כי הזיעה אינה מכשרת וחכ"א כי הלחות ההוא הוא מהבל הפה וכל מה שיצא מן הפה מכשיר לפי שהוא מתולדות המים כמו שעתידי לבאר ואין הלכה כרבי שמעון:

סיקרין. מציקין ומתגברין וכבר הקדמנו העיקר כי מתנאי ההכשר שיבלל הדבר בכוונת בעליו לבלול אותו ולא שיבלול אותו באונס והוא אינו רוצה בעצם הבלילה אבל אם איפשר להשלים כוונתו בלא בלילה היה עושה כן:

ושיבולת הנהר הוא שפיכת המים הידוע אצל העם עד"ף אלוא"ד מלשון (תהלים סט) אל תשטפני שבולת מים וגו'. זה מאמר כולו מבואר: (רמב"ם)

ב

פרק

א

משנה

-

ב

פרק

זַעַת בְּתִים, בּוֹרוֹת, שְׂיַחִין וּמְעָרוֹת, טְהוֹרָה [א].
זַעַת הָאָדָם, טְהוֹרָה. שְׁתָּה מִים טְמֵאִין וְהִזִיעַ,
זַעַתוֹ טְהוֹרָה. בָּא בְּמִים שְׂאוּבִים וְהִזִיעַ, זַעַתוֹ
טְמֵאָה. נִסְתַּפֵּג וְאַחַר כֶּךָ הִזִיעַ, זַעַתוֹ טְהוֹרָה :

ר"ע מברטנורה זַעַת בְּתִים טְהוֹרָה. אֵינָה מְכַשֶּׁרֶת הַזְּרָעִים לְקַבֵּל טְמֵאָה :
זַעַתוֹ טְמֵאָה. דְּמַחְמַת הַמִּים הִיא. וְדוֹקָא בָּא בְּמִים שְׂאוּבִין. אֲבָל בָּא
בְּמִים מְחַבְּרִים דְּלֹא מְכַשְׂרִי, לֹא, דְּאָף עַל גַּב דְּהַשְׁתָּא מִיָּהָ תְלוּשִׁים
נִינְהוּ, לֹא לְרַצוֹן נִתְלָשׁוּ [ב] : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [א] בְּתִים כּוֹי טְהוֹרָה. וְאֶפְלוּ הֵן טְמֵאִים. הַרְמַב"ם : [ב] וְנִרְאָה
לִי דְמִירִי שְׁלֹא בָּא בְּתוֹכָם לְטַבֵּל. דְּלֹא תִקְשָׁה מִמֵּתְנִיתִין דְּרִישׁ פְּרָק ה' : (עיקר
תוי"ט).

רמב"ם הבתים אשר הם במקומות השפלים מן הקרקע וג"כ המערות
ונקרות הצור הם עשויין להזיע ואפי' אין שם מים. והודיענו כי הזיעה ההיא
אינה משקה ואפי' אם היה משקה הבית טמא הזיעה ההיא טהורה ואינה
מכשרת וכן זיעת האדם אינה משקה ועל כן היא טהורה ואפילו שתה
משקין לפי שאינם אותם המשקים שיצאו מגופו : וכבר ביארנו פעמים כי
הבא ראשו ורובו במים שאובין טמא ופוסל את התרומה ועוד נבאר טעמו
בסוף זבין ועל כן כשבא במים שאובים ונטמא כמו שזכרנו להתערבות
הזיעה עם המים שאובין אשר על שטח גופו על כן כשיתנגב מן המים שאובין
ואח"כ יזיע זיעתו טהורה : (רמב"ם)

פּרָק ב - מִשְׁנָה ב

מְרַחֵץ טְמֵאָה, זַעַתָּה טְמֵאָה. וְטְהוֹרָה, בְּכִי
יָתֵן. הַבְּרָכָה שְׂבִיבִית, הַבֵּית מִזִּיעַ מְחַמְתָּה, אִם
טְמֵאָה, זַעַת כָּל הַבֵּית שְׂמַחְמַת הַבְּרָכָה,
טְמֵאָה :

ר"ע מברטנורה מְרַחֵץ טְמֵאָה. שֶׁל מַיִם שְׂאוּבִין : זַעֲתָה טְמֵאָה. מְכַשֶּׁרֶת אֶת הַפְּרוֹת וּמְטַמְּאֶתָן **(ג)** : וּטְהוֹרָה. כְּלוּמַר, וְזַעֲתָ מְרַחֵץ טְהוֹרָה, כְּגוֹן מְרַחֵץ שֶׁל מַי מַעֲיָן דְּלֹאוּ מַיִם שְׂאוּבִים נִינְהוּ, הָרִי הוּא בְּכִי יִתֵּן, שֶׁהַזַּעַח מְכַשֶּׁרֶת אֶת הַפְּרוֹת : **אִם טְמֵאָה**. הַבְּרָכָה. כֹּל זַעַח שְׂיִזְיַע הַבַּיִת מִחֻמְתָּהּ, מְכַשֶּׁרֶת וּמְטַמְּאָה. אָבֵל שֶׁלֹּא מִחֻמְתָּהּ, הוֹיָא לָהּ זַעֲתָ הַבַּיִת וּטְהוֹרָה : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **(ג)** הַר"ש. וְקָשָׁה לִי, דְּדַאָּף עַל גַּב דְּשְׂאוּבִים הֵם, לֹא מִפְּנֵי כֹן הֵן מְטַמְּאִים אָף עַל פִּי שְׂמֻכְשִׁירִים. וְצָרִיד לֹוֹמַר דְּשְׂאוּבִים וּטְמֵאִים הֵם. וְהַרְמַב"ם מְפָרֵשׁ, דְּמְרַחֵץ שְׂזַעֲתוֹ הוּא מִן הַמַּיִם שְׂבִתוּכָה וְאִם הֵיִתָּה הַמְּרַחֵץ טְמֵאָה זַעֲתָה טְמֵאָה כּוּ' : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מְבוּאָר הוּא כִּי הַדְּלָף הַדּוֹלֵף מִן הַמְּרַחֵץ שֶׁהוּא מִימֵי הַמְּרַחֵץ עַל כֵּן כְּשִׁיחֵו הַמַּיִם טְמֵאִין יִהְיֶה הַדְּלָף טְמֵא וְכַשְׁנַכְנַס בַּדָּבָר לַמְּרַחֵץ וְנִבְלַל זֶה בְּרַצוֹנוֹ הוּא וְכִבְר הוֹכֶשֶׁר כִּי מִן הַיְדוּעַ יִבְלַל בַּהֲכַרַח וְשֹׂאֵר הַמַּאֲמַר פְּשוּט הוּא : (רמב"ם)

פרק ב - משנה ג

שְׁתֵּי בְּרֻכּוֹת, אַחַת טְהוֹרָה וְאַחַת טְמֵאָה, הַמְּזִיעַ קְרוֹב לְטְמֵאָה, טְמֵא. קְרוֹב לְטְהוֹרָה, טְהוֹר. מְחַצָּה לְמְחַצָּה, טְמֵא. בְּרֻזֵּל טְמֵא שֶׁבָּלְלוּ עִם בְּרֻזֵּל טְהוֹר, אִם רַב מִן הַטְּמֵא, טְמֵא. וְאִם רַב מִן הַטְּהוֹר, טְהוֹר. מְחַצָּה לְמְחַצָּה, טְמֵא. גִּסְטְרִיּוֹת שִׁישְׁרָאֵל וְנִכְרִים מְטִילִין לְתוֹכָהּ, אִם רַב מִן הַטְּמֵא, טְמֵא. וְאִם רַב מִן הַטְּהוֹר, טְהוֹר. מְחַצָּה לְמְחַצָּה, טְמֵא. מִי שֶׁפִּיכּוֹת שִׁיֶּרְדוּ עָלֶיהֶן מִי גִשְׁמִים, אִם רַב מִן הַטְּמֵא, טְמֵא. וְאִם רַב מִן הַטְּהוֹר, טְהוֹר.

מַחֲצָה לְמַחֲצָה, טָמֵא. אֵימָתִי, בְּזִמּוֹן שֶׁקָּדְמוּ
מִי שְׁפִיכוֹת. אָבֵל אִם קָדְמוּ מִי גִשְׁמִים, אֶפְלוּ
כָּל שֶׁהוּן, לְמִי שְׁפִיכוֹת, טָמֵא {ד} :

ר"ע מברטנורה **ברזל טמא**. שָׁבָא מְשַׁבְּרֵי כָּלִים טָמְאִין : שֶׁפָּלְלוּ. שֶׁטָּרְפוּ
וְעָרְבוּ עִם בְּרִזָּל טְהוֹר שֶׁבָּא מִן הָעֵשֶׂת : אִם רַב מִן הַטָּמֵא טָמֵא. חֲכָמִים
גָּזְרוּ עַל כָּלֵי מַתְכוֹת שֶׁנִּטְמְאוּ וְשִׁבְּרוּ וְהִתִּיכּוּ וְעָשָׂה מֵהֵן כָּלִים, שֶׁיִּחָזְרוּ
לְטָמְאָתָן הַיְשָׁנָה עַד שֶׁיִּזְהַר עֲלֵיהֶן שְׁלִישֵׁי וְשִׁבְעֵי וַיִּטְבִּילֵם וַיַּעֲרִיב שְׁמֶשֶׁן :
גִּסְטְרִיּוֹת. כְּמִין קְדָרוֹת עֲשׂוּיֹת לְהַשְׁתִּין בָּהֶן. וּבְלָשׁוֹן עָרְבֵי קוֹרִין לָהֶן
בְּסַרְיָא"ש : שֶׁיִּשְׂרָאֵל וְנִכְרִים מְטִילִין לְתוֹכָן. מְשַׁתְּינִים לְתוֹכָן. וְשִׁתְּנוּ שֶׁל
נִכְרֵי טָמֵא, דְּגָזְרוּ עֲלֵיהֶן שֶׁיִּהְיוּ כְּזָבִין לְכָל דְּבָרֵיהֶן : מִי שְׁפִיכוֹת. מִים
שֶׁרָחְצוּ בָּהֶן וְשׁוֹפְכִין אוֹתָן לַחוּץ, וּבְחִזְקַת טָמְאִין הוּן : אֵימָתִי, מִתְּבַטְּלִין
מִי הַשְּׁפִיכוֹת בְּרַב : בְּזִמּוֹן שֶׁקָּדְמוּ. הוּן, וְאַחַר כֵּן רַבּוּ עֲלֵיהֶן מִי גִשְׁמִים
וְטְהָרוּם : אָבֵל אִם קָדְמוּ מִי גִשְׁמִים. אֶפְלוּ נִפְלוּ עֲלֵיהֶן מִשְׁהוּ מִי
שְׁפִיכוֹת, טָמְאִים : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ד} **טמא**. שֶׁמִּשְׁקִין טָמְאִין שֶׁיִּרְדּוּ לְטְהוֹרִים, מְטָמְאִים בְּכָל
שֶׁהוּן. הַרְמַב"ם. וְקָשָׁה, דְּאֲדַרְבֵּה הָוָה לִיה לְמִימַר קָמָא קָמָא בְּטִיל. וְנַעֲנוּ פֶּרֶק
ה' דְּעֵבֻדָּה זָרָה מְשֻׁנָּה ח' בְּהַר"ב [כו']. כֶּסֶף מְשֻׁנָּה. וְלָשׁוֹן הַרְאָב"ד, טָמֵא, וְאוּלַי מְפָנִי
שֶׁמִּשְׁעָה שֶׁנִּפְלוּ בְּתַחֲלָה, הִחֲזִקוּ גַם הֵם בְּשְׁפִיכוֹת שֶׁכָּבַר נִשְׁכָּחָה נִפְלְתָם.
וְכֵתֵב הַכֶּסֶף מְשֻׁנָּה, וְאִם תֹּאמַר, לָפִי זֶה אֶפְלוּ לֹא נִפְלוּ מִי שְׁפִיכוֹת נִמְי. וַיֵּשׁ
לוֹמַר, דְּלֹא גָזוּר אֶלָּא כְּשֵׁישׁ שָׁם מִי שְׁפִיכוֹת : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כבר ביארנו בי"א של כלים שכלי מתכות שנטמאו ואפילו התיכּו
פעמים רבות כשיחזור ויעשה מהם כלים חזרו לטומאתן הישנה עד שיטהרו
בהזאות שלישי ושביעי ובטבילה ופירוש בללו ערבו בהתוך :

גסטריות. הן כמין קדרות ושוליהן שטוחין ויתקבץ בהן שתן העובדי
כוכבים ושתן ישראל או המימות ששופכים העובדי כוכבים והישראלים
וידוע שהעובדי כוכבים כזבים לכל דבריהם ועל כן המימות אשר הם
שופכין הן טמאים ומי שפיכות הן המים אשר שופכין אחר שנשתמשו בהן
והן בחזקת טומאה לפי שהן מים מזוהמין ומים טמאין ואמר כי כשקדמו
מי גשמים ונתקבצו במקום ואחר כך נשפך בהן איזה שיעור שיהיה ממי
שפיכות הכל טמא לפי כשיפלו ממים טמאים אלו משקל טיפת חרדל
בחבית של מים נטמא הכל ואמנם הולכין אחר הרוב כשקדמו מי שפיכות
ורבו עליהן מי גשמים : (רמב"ם)

פרק ב - משנה ד

הטורף את גגו והמכבס את כסותו וירדו עליהן גשמים, אם רב מן הטמא, טמא. ואם רב מן הטהור, טהור. מחצה למחצה, טמא. רבי יהודה אומר, אם הוסיפו לנטף:

ר"ע מברטנורה המטהר את גגו. גרסינן. ואית דגרס הטורף את גגו, פרוש שטח גגו טיט או סיד להשוותו. והמים שנותנין עליו כשמטהרו או כשטחו בטיט, סתמן שופכין הן ומטמאין. וכן המים שמכבס בהן את כסותו: וירדו עליהן גשמים. שהן מים טהורים. והגג או הכסות מנטפים מים: אם רב מן הטהור טהור. כגון שבתחלה היה מנטף טפים דקות ולאחר כן מנטף טפים עבות, בידוע שרב מן הטהור: אם הוסיפו לנטף. שממהרים הטפים לירד זו אחר זו יותר מבתחלה, טהור, דודאי רבו. ואף על פי שאין הטפות עצמן יותר גדולות ממה שהיו בתחלה. ואין הלכה כרבי יהודה: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם הטורף גגו. הרוחץ גגו וידוע שהמי' הנוטפין מן הגג אחר רחיצתו או מן הבגד שהן מי שפיכות ורצה להודיענו איך נדע כי רבו מי גשמים על מי שפיכות וכבר ביארה בתוספתא איכות זה מקום מחלוקת ר' יהודה וזה כי ת"ק אומר כשתהיינה הטיפות הנוטפות קטנות ואח"כ ירדו גשמים וגדל שיעור הנוטפות כבר רבו מי גשמים ור' יהודה אומר כי אפי' אינם גדולות אלא שיש בין הנוטפת האחת וירידת הנוטפת השנית זמן ואח"כ ירדו גשמים ונעשו הנוטפות תכופות אז רבו מי גשמים ואין הל' כר' יהודה: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ה

עִיר שִׁישְׂרָאֵל וְנִכְרִים דָּרִים בָּהּ וְהָיָה בָּהּ מִרְחָץ
מִרְחֻצַּת בְּשַׁבָּת, אִם רַב נִכְרִים, רוֹחֵץ מִיָּד. וְאִם
רַב יִשְׂרָאֵל, יִמְתִּין כְּדֵי שְׂיַחֲמוּ הַחֲמִין. מְחַצָּה
לְמַחֲצָה, יִמְתִּין כְּדֵי שְׂיַחֲמוּ הַחֲמִין. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר, בְּאַמְבָּטֵי קִטְנָה, אִם יֵשׁ בָּהּ רְשׁוֹת,
רוֹחֵץ בָּהּ מִיָּד:

ר"ע מברטנורה רוֹחֵץ בָּהּ מִיָּד. לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת, וְאִין צְרִיךְ לְהִמְתִּין כְּדֵי
שְׂיַחֲמוּ. דְּכִיּוֹן דְּרַב נִכְרִים, אֲדַעְתָּא דְּנִכְרִים הוֹחֲמוּ: **אִם יֵשׁ בָּהּ רְשׁוֹת.**
הַמְלָכוֹת קְרוּיָה רְשׁוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהָרְשׁוֹת בְּיָדָהּ לַעֲשׂוֹת כְּרִצּוֹנָה. וְלֹא דְדוּקָא
מְלָד, אֶלָּא אִם יֵשׁ שָׁם אָדָם חָשׁוּב שְׂיֵשׁ לוֹ עֲשָׂרָה עֲבָדִים שְׂמַחֲמִין לוֹ
עֲשָׂרָה קְמֻקוּמִיּוֹת מִיָּס בְּבֵת אַחַת, מִתֵּר לְרַחֵץ בָּהּ מִיָּד, וְאִף עַל פִּי שָׂרֵב
הָעִיר יִשְׂרָאֵל. דְּאִמְרִינֵן לְשֵׁמוֹ שֶׁל אוֹתוֹ אָדָם חָשׁוּב הוֹחֲמוּ: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם אמבטי קטנה. הוא צנור קטן בלשון ערבי אל אבון שיורד בו המים
במרחץ וכשהוא קטן ויש שם מלך שבעבור המלך יחמו אותו בכל יום מותר
לרחוץ בו מיד ואע"פ שרוב העיר ישראל ואין הלכה כר' יהודה וכבר ביארנו
באבות (פ"א) ששם המלוכה רשות: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ו

מְצָא בָּהּ יָרֵק נִמְכָּר, אִם רַב נִכְרִים, לוֹקֵחַ מִיָּד.
וְאִם רַב יִשְׂרָאֵל, יִמְתִּין כְּדֵי שְׂיַבְאוּ מִמְּקוֹם
קְרוֹב **{ה}**. מְחַצָּה לְמַחֲצָה, יִמְתִּין כְּדֵי שְׂיַבְאוּ
מִמְּקוֹם קְרוֹב. וְאִם יֵשׁ בוֹ רְשׁוֹת, לוֹקֵחַ מִיָּד:

ר"ע מברטנורה **הִיָּה בֵּה יָרֵק נִמְכָּר.** יָרֵק שֶׁנִּתְלַשׁ בְּשַׁבָּת, נִמְכָּר לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת: **אִם רֹב נִכְרִים לֹקַח מִיָּד.** דְּכִיּוֹן דְּרַב נִכְרִים, אֲדַעְתָּא דְּנִכְרִים נִתְלַשׁ: **כְּדֵי שְׂיִבְאוּ מִמְּקוֹם קְרוֹב.** שְׂיִישׁ שָׁם יָרֵק. וְאִף עַל גַּב דְּשָׂמָא הוּבָא מִמְּקוֹם רְחוֹק, אִין צָרִיךְ לְהַמְתִּין אֶלָּא כְּדֵי שְׂיִלְקֻטּוּ יָרֵק מִמְּקוֹם קְרוֹב שְׂיִישׁ בּוּ יָרֵק **(ו)** וַיְבִיאוּהוּ מִשָּׁם. שְׁלֵא אָמְרוּ חֲכָמִים וְלַעֲרַב יִמְתִּין בְּכֵדֵי שְׂיַעֲשׂוּ, אֶלָּא גִזְרָה שָׂמָא יֹאמֵר לְנִכְרֵי בְּשַׁבָּת לֵךְ וְהִבֵּא **(ז)**, וַיְכַשְׂרוּאָה שְׂצָרִיךְ לְהַמְתִּין לַעֲרַב כְּדֵי שְׂיִבְא הַדְּבַר הַהוּא וְאֶפְלוּ מִמְּקוֹם קְרוֹב, לֹא יֹאמֵר לְנִכְרֵי לְהַבִּיאוּ בְּשַׁבָּת: **וְאִם יֵשׁ שָׁם רְשׁוּת לֹקַח מִיָּד.** דְּאֲדַעְתָּא דְּאָדָם חָשׁוּב רְגִילִין תְּמִיד לְהַבִּיֵא, וְלֹא אֲדַעְתָּא דִּישְׂרָאֵל הֵבִיאוּ: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **(ה) קרוב.** כְּדֵי שְׂיִלְךָ הַנִּכְרֵי וַיִּתְלַשׁ וַיִּגְמַר הַמְּלָאכָה וַיִּחְזֹר לְכָאן. וְשַׁעוֹר הַתְּלִישָׁה אִין צָרִיךְ לְהַזְכִּיר, שֶׁהִיא נַעֲשִׂית בְּשַׁעָה מְעֻטָּת. הַר"ן: **(ו)** וּבְפָרֵק כ"ג דְּשַׁבָּת מְשַׁנָּה ד', אֶלָּא אִם כֵּן בָּאוּ מִמְּקוֹם קְרוֹב, פִּרְשׁ הַר"ב אֶלָּא אִם כֵּן נוֹדַע בְּבִירוֹר שְׂבָאוּ מִתּוֹךְ הַתְּחוּם, כְּתַבּוּ הַתּוֹסְפוֹת, דְּיָמַת שְׂאֲנֵי דְּאָוְשֵׁי מְלֻתָא. וְלָמָּה שְׂפַתְבּ הַר"ן כּו', יֵשׁ לוֹמֵר דְּמְקוֹם קְרוֹב דְּהִכָּא אִינוּ כְּמְקוֹם קְרוֹב דְּהִתָּם, אֶלָּא לְאַפּוֹקֵי מְקוֹם רְחוֹק, וְלַעוֹלָם בְּחוּץ לַתְּחוּם, וְצָרִיךְ לְהַמְתִּין עַד שְׂיִבְאוּ מִמְּנוּ, אֲבָל אִין חוֹשְׁשִׁין לְמְקוֹם הַיּוֹתֵר רְחוֹק מְזָה. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **(ז) פְּרוּשׁ,** לֵךְ וְלִקֻט: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם רוצה לומר כשימצא ירק נמכר במוצאי שבת והעיקר אצלינו כי כל מה שיעשה בשביל ישראל ואין בו פרסום גדול כשנעשה בשבת כגון חפרו לו קבר והביאו לו ארון כמו שנתבאר במסכת שבת (דף קנא.) מותר למוצאי שבת אמנם אחר שימתין בכדי שיעשו ועל כן ימתין בכאן לירק הזה כדי שיבואו ממקום קרוב אחר מוצאי שבת ואז תהיה מותר באכילה וטעם הדין הזה הנשרש אצלינו והוא ימתין בכדי שיעשו הוא מה שאספר לך וזה כי כשראינו או ידענו כי הדבר הזה אשר עשה העובד כוכבים בשבת עשה אותו בשביל ישראל אסרנוהו שיהנה בו עד אחר מוצאי שבת ושימתין בכדי שיעשו בו אחר השבת שיעור מה שנעשה בשבת לפי שאנו חוששין שמא הישראל רמז לעובד כוכבים ועוררו לעשות הדבר הזה בשבת כדי שימצא אותו מזומן למוצאי שבת וכאשר נאמר שאי אפשר לו שלא ימתין בכדי שיעשו לא ירמוז אליו שיעשה בשבת בשבילו בלבד לפי שאין לו תועלת בזה כיון שאי אפשר לו שלא ימתין וכיון שכן ימתין הוא עד מוצאי שבת וירחיק המעשה ההיא מתחילתו וזה כולו מנוסה באמירה לעובד כוכבים שהיא אסורה משום שבות והבן התעודה הזאת שהיא טובה: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ז

מָצָא בָּהּ תִּינוּק מִשְׁלָךְ, אִם רַב נְכָרִים, נְכָרִי.
וְאִם רַב יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל. מִחֲצָה לְמִחֲצָה,
יִשְׂרָאֵל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הוֹלְכִין אַחֵר רַב
הַמִּשְׁלִיכִין:

ר"ע מברטנורה אִם רַב נְכָרִים נְכָרִי. וּמִתֵּר לְהַאֲכִילוֹ נְבִלוֹת וּטְרָפוֹת
שְׁקָצִים וּרְמָשִׁים בְּיָדִים **{ח}**: וְאִם רַב יִשְׂרָאֵל יִשְׂרָאֵל. וְחִיבִים לְהַחֲזִיר
לוֹ אֲבֹדָתוֹ **{ט}** כִּי־יִשְׂרָאֵל. וּרְבוּתָא קָא מִשְׁמַע לֹן, דְּמוֹצִיאִין מִמּוֹן מִיַּד
יִשְׂרָאֵל שְׁזָכָה בּוֹ, וְלֹא אֲמַרִינן אוֹקִי מְמוֹנָא אַחֲזִיקְתִּיה שְׁזָכָה בּוֹ עַד
דְּמִיתִי הֵיאָדָּ רְאִיָּה שְׁהוּא יִשְׂרָאֵל: מִחֲצָה עַל מִחֲצָה יִשְׂרָאֵל. לְעֵנִין נִזְקִין
{י}, שְׁאִם שׁוּרוֹ נֶגַח שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל, מִשְׁלַם חֲצֵי נִזְק בְּלֶבֶד. וְאִינוּ מִשְׁלַם
נִזְק שְׁלַם כְּדִין שׁוֹר שֶׁל נְכָרִי שֶׁנֶּגַח שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל **{יא}**, דְּבִין תָּם בֵּין
מוּעֵד מִשְׁלַם נִזְק שְׁלַם. דְּמַצִּי אֲמַר לִיה, אֵיתִי רְאִיָּה דְלָאוּ יִשְׂרָאֵל אֲנָא
וּשְׁקוּל. וְלִשְׁאָר כָּל הַדְּבָרִים הֵוִי סַפֵּק, וְדָנִין בּוֹ לְהַחֲמִיר. מִי שֶׁהֲרֵגוּ, אִינוּ
נְהָרַג עֲלָיו. קִדְשׁ אֵשָׁה, צְרִיכָה גִט מִסַּפֵּק. וְאִינוּ כִּי־יִשְׂרָאֵל גְּמוּר עַד שִׁיטְבַל
לְשֵׁם גְּרוּת: אַחֵר רַב הַמִּשְׁלִיכִין. הֵינּוּ אַחֵר הַנְּכָרִים וְאֵף עַל פִּי שְׁהוֹן מַעֲט.
וְאִפְלוּ לֹא הֵיָתֵה שֵׁם אֶלְא נְכָרִית אַחַת, הִיא חֲשׂוּדָה לְהַשְׁלִיךְ. וְאִין הִלְכָה
כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{ח}** וְכָל שְׁכָן לְעֵנִין אֲבֹדָה וְלִנְזָקִין. רַש"י. וּבִגְמָרָא, דְלְעֵנִין פְּקוּחַ
נֶפֶשׁ אִינוּ כֵן: **{ט}** וְאֵף עַל גַּב דְּקִימָא לֹן אִין הוֹלְכִין בְּמִמּוֹן אַחֵר הָרַב, הֵנִי מְלִי
כְּשֶׁבֶא לְיָדוֹ הַמִּמּוֹן בְּהֵתֵר וּמִדְעַת נִתְנָם לוֹ. הַר"ש וְתוֹסְפוֹת. וְלִיּוֹחֲסִין לֹא
מַצִּי לְאוֹקִמִי, דְּבַעֲיִנן תְּרִי רַבָּא: **{י}** דְלְהַחֲזִיר אֲבֹדָה אוֹמֵר לוֹ אֵיתִי רְאִיָּה
דִּישְׂרָאֵל אַתָּ. תוֹסְפוֹת: **{יא}** תִּימָה, דְהִנּוּה מַצִּי לְמִתְנִי מִחֲצָה עַל מִחֲצָה
נְכָרִים, וּמִנְגַח תוֹרָא דִּיְדוֹן לְתוֹרָא דִּיְדִיָּה. תוֹסְפוֹת: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אִם רַב עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים עוֹבֵד כּוֹכָבִים. לְעֵנִין שְׁמוּתֵר לוֹ לֹאֲכוֹל
נְבִלוֹת וּמוֹתֵר לֵנוּ לְהַאֲכִילוֹ שְׂאֵר אִיסוּרוֹן:

וְאִם רַב יִשְׂרָאֵל יִשְׂרָאֵל. לְעֵנִין שְׁמוּתֵר לוֹ אֲבֹדָה כִּישְׂרָאֵל:

מִחֲצָה עַל מִחֲצָה יִשְׂרָאֵל. לְעֵנִין נִזְקִין כִּי אִם הַזִּיק שׁוּרוֹ יִשְׁלַם חֲצֵי נִזְק
כִּישְׂרָאֵל אֲבַל לְשְׂאֵר דְּבָרִים הוּא סַפֵּק בְּשִׁלְשָׁה פָּנִים וְנִדוֹן בּוֹ לְהַחֲמִיר מִי
שֶׁהֲרֵגוּ אִינוּ נְהָרַג וְאִם קִדְשׁ אֵשָׁה הִיא אִשָּׁה וְצְרִיכָה גִט מִסַּפֵּק וְאִם בֹּא
עֲלֶיהָ פְּסֻלָּה לְכַהוֹנָה וְלֹא יִהְיֶה כִּישְׂרָאֵל לְכָל דְּבַר לְהַקֵּל וְלְהַחֲמִיר עַד שִׁיטְבַל
לְשֵׁם גְּרוּת וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ח

מָצָא בָּהּ מְצִיָּאָה, אִם רַב נְכָרִים, אֵינוּ צָרִיךְ לְהַכְרִיז. וְאִם רַב יִשְׂרָאֵל, צָרִיךְ לְהַכְרִיז. מִחֲצָה לְמַחֲצָה, צָרִיךְ לְהַכְרִיז. מָצָא בָּהּ פֶּת, הוֹלְכִין אַחֵר רַב הַנְּחִתוּמִין. וְאִם הִיְתָה פֶּת עֶסָה, הוֹלְכִים אַחֵר רַב אוֹכְלֵי פֶת עֶסָה **(יב)**. רַבֵּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הִיְתָה פֶת קֶבֶר, הוֹלְכִין אַחֵר רַב אוֹכְלֵי פֶת קֶבֶר:

ר"ע מברטנורה **לב נחתומים**. אִם רַב נְחִתוּמִים נְכָרִים, הַפֶּת אֲסוּרָה, דְּפַת שֶׁל נְכָרִים הוּא מְשֻׁמְנָה עֶשֶׂר דָּבָר שֶׁגִּזְרוּ בּוֹ בַּיּוֹם: **פֶּת עֶסָה**. פֶּת נְקִיָּה: **פֶּת קֶבֶר**. פֶּת שְׂאִינָה נְקִיָּה: **אַחֵר רַב אוֹכְלֵי פֶת קֶבֶר**. אִם רַבּוֹן נְכָרִים, הַפֶּת אֲסוּרָה. אִי נִמְיֵי יֵשׁ לְפָרֶשׁ, אַחֵר רַב נְחִתוּמִין, אַחֵר רַב אוֹכְלֵי פֶת עֶסָה וְכוּ', אִם רַבּוֹן חֲבָרִים, הַפֶּת טְהוּרָה וְאֵין צָרִיךְ לְעֶשֶׂר. וְאִם רַבּוֹן עַמֵּי הָאָרֶץ, הַפֶּת טְמֵאָה וְצָרִיךְ לְעֶשֶׂר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **(יב) עסא**. נִרְאָה לִי, דְּפַת עֶסָה הִיא מְנַהֵגִם דְּבַעֲלֵי בְתִים אוֹפִין בְּבִתְיָהֶם יוֹתֵר מִן הַנְּחִתוּמִין, וְלִפְיָכֶּךָ אֵין הוֹלְכִין בּוֹ אַחֵר רַב נְחִתוּמִין. וְכֵן בְּפֶת קֶבֶר לְרַבֵּי יְהוּדָה. וְנִרְאָה לִי, דְּתַנָּא קַמָּא וְרַבֵּי יְהוּדָה לֹא פְלִיגִי, דְּמַר פִּי אַתְרִיהָ כּוּ', דְּבִאֲתָרִיהָ דְּתַנָּא קַמָּא הַנְּחִתוּמִים אוֹפִים פֶּת קֶבֶר, וּבִאֲתָרִיהָ דְּרַבֵּי יְהוּדָה בַּעֲלֵי בְתִים אוֹפִין פֶּת קֶבֶר. וְעַיִן תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **כבר נתבאר** לך בב' מבבא מציעא (דף קא.) שהמוצא מציאה חייב להכריז:

פת עיסה. עיסת הבית ר' יהודה סובר ערוב טוב הקמח ורעתו וקיבר הוא המורסן:

וענין אמרו הולכין אחר רוב אוכלי פת עיסה במה שנודע מעניינה אם הם אלה הרוב חברים יהיה פתם טהור או עם הארץ יהיה פתם טמא ואין הלכה כרבי יהודה : (רמב"ם)

פרק ב - משנה ט

מָצָא בָּהּ בֶּשֶׂר, הוֹלְכִין אַחֲרֵי רֹב הַטְּבָחִים. אִם
הָיָה מִבֶּשֶׂל, הוֹלְכִים אַחֲרֵי רֹב אוֹכְלֵי בֶּשֶׂר
מִבֶּשֶׂל:

ר"ע מברטנורה הולכין אחר רב טבחים. אם רב טבחי ישראל, הבשר מתר. דאין הלכה כרב דאמר בשר שנתעלם מן העין אסור **[יג]**. ורב מוקי מתניתין בעומד ורואה משעה שנשחט עד שנפלה, אבל לא ידע מי השוחט : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יג] וזה דלא כדמשמע מלשונו בפרק ז' דשקלים משנה ג' : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ר"ל כשהם רוב הטבחים ישראל הבשר הוא בשר שחווטה וכשהם עובדי כוכבים הוא בשר נבלה ומטמא כי הדברים האלה הם לענין טומאה וטהרה לבד אמנם לענין האכילה אסור לאכלו באיזה ענין שיהיה לפי שהעיקר אצלינו בשר הנעלם מן העין אסור אלא אם היה לו בו טביעות עינו ויכירהו ואז יהיה מותר לאכלו אחר ההעלם : (רמב"ם)

פרק ב - משנה י

המוצא פרות בדרך, אם רב מכניסין לבתיהן, פטור. ולמכר בשוק, חיב. מחצה למחצה, דמאי. אוצר שישראל ונכרים מטילין לתוכו, אם רב נכרים, ודאי. ואם רב ישראל, דמאי. מחצה למחצה, ודאי, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, אפלו כלם נכרים וישראל אחד מטיל לתוכו, דמאי {יח} :

ר"ע מברטנורה אם רב מכניסין לבתיהן פטור. מלעשר {ד} : למכר בשוק חיב. שרב מביאין למכר בשוק, מן הבית מביאין אותו, וכבר נתחייב. פרוש אחר, אם רב מכניסין לבתיהן, פטור, לפי שרגילין לעשר קדם שיכניס לבית כדי שיוכלו לאכל מהו. דלאחר שהכניסו לבית, מיד הקבעו למעשר. הלכך מה שנופל מהם בדרך פטור מן המעשר, לפי שהוא בחזקת מעשר {ט}. אבל כשמכניסין למכר, דרכו להכניסו טבל, לפי שיוכל לאכל מהו עראי, הלכך הנופל מהו אינו בחזקת מעשר : **אם רב נכרים ודאי**. רבי מאיר לטעמיה, דסבירא ליה אין קננו לנכרי בארץ ישראל להפקיע מן המעשר {יט}, ופרות שגדלו בקרקעות של נכרי, חיבים במעשר, והנכרי פשיטא דלא עשר, הלכך ודאי טבל הו : **ואם רב ישראל דמאי**. כדן פרות הנמצאים ביד עם הארץ, שצריך להפריש מהו תרומת מעשר ומעשר שני {יז} : **וחכמים אומרים וכו'**. חכמים סבירא להו יש קננו לנכרי בארץ ישראל להפקיע מן המעשר. ואם לא היה ישראל מטיל לתוכו, היה הכל פטור מן המעשר. אבל כשיש אפלו ישראל אחד שמטיל לתוכו, הכל דמאי, בשביל פרותיו של אותו ישראל, שהו חיבין. והלכה פחכמים : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יד} דעדין לא ראה פני הבית ולא נתחייב. הר"ש : {טו} הרמב"ם. וצריך עיון, דמשום דרגילין לעשר יהא בחזקת מעשר ויצא מכלל דמאי. ודחק לומר דמירי לענין אכסניא ועני. ובחבורו כתב, פטור מלעשר, שעדין לא נקבע למעשר : {יט} זהו שיטת הירושלמי בלבד. והינו דסים הר"ש, ואפלו יש קננו מכל מקום ודאי אינו מעשר הוא : {יז} אבל מעשר ראשון, המוציא מחברו עליו הראיה. אבל נראה דהקא אנו אליבא דרבי מאיר קימים דסבירא ליה דאף מעשר ראשון אסור לזרים, וצריך להפריש אף מעשר ראשון. אי נמי אף לרבי מאיר לא החמירו בדמאי, משום דרב עמי הארץ מעשרין. והשתא ניחא דלא פרש הר"ב ברישא מחצה למחצה דמאי

שָׁצְרִיךְ לְהַפְרִישׁ, אֲלֵא הֵכָא אֲצִטְרִיךְ לְאַשְׁמְעִינן דְּאַף לְרַבֵּי מֵאִיר אִין צְרִיךְ לְהַפְרִישׁ מֵעֶשֶׂר רֵאשׁוֹן. נִרְאֶה לִי: **{יח}** דְּמֵאִי. וְלֹא יִדְעֵנָא טַעְמָא מֵאִי, דְּאַפְלוּ וְדֵאִי תְרוּמָה עוֹלָה בְּמֵאָה וְאַחַד, וְתְרוּמַת מֵעֶשֶׂר אֵינָה אֲלֵא אֶחָד מִמֵּאָה, נִמְצָא כְּשֵׁישׁ עוֹד אֲפְלוּ מִנְכָרִי אֶחָד, נִתְבַּטְּלָה. וְאַפְלוּ לְהָרִים אִינוּ צְרִיךְ. דְּאִין כְּאִן גְּזַל הַשֶּׁבֶט, דְּסָפֵק הוּא וְהַמוֹצִיא מִחֲבָרוּ עָלָיו הִרְאָהּ: (עִיקָר תּוֹי"ט).

רמב"ם כשרוב העם מכניסין לבתיהם הפירות אינם מביאין אותן עד שיוציאו מהן המעשרות משום שכיון שיכנסו לבית נקבעו למעשרות ואין מותר לו שיאכל מהן עד שיעשר כמו שביארנו במס' מעשרות (פ"א מ"ה) ועל כן יוציא מהן מעשרות ואז יכניסם לביתם ומה שיפול מהם בדרך פטור מן המעשר לפי שהוא בחזקת מעושרות אבל אם הביאם למכור בשוק מביאם טבל לפי שאוכל מהן עראי על כן הן בחזקת טבל וחייבין במעשרות וכבר ביארנו במס' דמאי (פ"ג) שהדמאי הוא הדבר המסופק חייב בתרומת מעשר ומעשר שני לבד וזכרנו סיבת זה וכבר ביארנו פעמים בסדר זרעים שרבי מאיר לבדו הוא שאמר אין קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע מן המעשרות על כן הפירות אשר ביד העובד כוכבים הן טבלין וחייבין במעשר ודאי וחכ"א דנין אותן דמאי בעבור הישראל לבד שפירותיו חייבין במעשר ואנחנו מסופקים אם עשר אם לא עשר אבל אילו היה כל האוצר של עובד כוכביי היה פטור מן המעשרות כמו שביארנו במקומו מן הסדר הזה והלכה כחכמים: (רמב"ם)

פֶּרֶק ב - מִשְׁנֵה יֵא

פְּרוֹת שְׁנֵיָה שְׂרָבוּ עַל שֶׁל שְׁלִישִׁית, וְשֶׁל שְׁלִישִׁית עַל שֶׁל רְבִיעִית, וְשֶׁל רְבִיעִית עַל שֶׁל חֲמִישִׁית **{יט}**, וְשֶׁל חֲמִישִׁית עַל שֶׁל שְׁשִׁית, וְשֶׁל שְׁשִׁית עַל שֶׁל שְׁבִיעִית, וְשֶׁל שְׁבִיעִית עַל שֶׁל מוֹצְאֵי שְׁבִיעִית, הוֹלְכִין אַחַר הָרֶב. מְחַצֵּה לְמְחַצֵּה, לְהַחְמִיר:

ר"ע מברטנורה פירות שנייה שרבו על של שלישית. שנה ראשונה ושנייה של שמטה נוהג בהן מעשר ראשון ומעשר שני, וכן רביעית וחמישית. אבל שנה שלישית וששית, מעשר ראשון ומעשר עני: **ושל שביעית**. יש בו קדשת שביעית ופטור מן המעשר. ולענין כל הנך דיני קתני דהולכים אחר הרב: **מחצה למחצה להחמיר**. ולענין ספקא דמעשר שני ומעשר עני, יפריש מעשר אחד, ויחלל הפרות על המעות, ויחלק הפרות לעניים, והמעות יאכל בירושלים. ולענין ספקא דשביעית, חזיבין במעשר וחזיבין בקדשת שביעית שלא לעשות בהן סחורה ומלוגמא, וחזיבין בבעור: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יט} **רביעית על של חמישית**. בכדי נקטו, דבשתייהן מעשר שני. ומחר"ם כתב, לענין מעשר מחדש על הישן או להפך. והנה מצי למימר נמי מן הראשונה על השנייה, אלא דהך רביעית על חמישית אגב גררא לא רצה לדלג: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כבר ביארנו פעמים בספר זה בסדרים הקודמין כי מה שמוציאין בשנה ראשונה של שמיטה ובשנית ובד' ובה' הוא מעשר ראשון ואחר כך מעשר שני ובשנה השלישית והששית מוציאין מעשר עני תחת מעשר שני והוא אמרו ית' (דברים כו) כי תכלה לעשר וגו' ודיני פירות שנת ז' ידועים ורובם לשון משנה וכבר ביארנו במקומן ואמרו מחצה למחצה להחמיר ר"ל שאם היה העירוב בין פירות השנה הג' והב' אשר לפניו או לאחריה או בין הפירות הו' והה' ראוי שיוציא מן הפירות ההם מעשר ראשון התמידי ואחר כך מעשר שני כי מעשר עני אין בו קדושה ומעשר שני קדוש וטעון הבאת מקום כמו שביארנו במקומו ואם היה העירוב מחצה למחצה בין הפירות שביעית והשנה אשר לפניו או לאחריה התערבות ההוא ידונו בו דין פירות שביעית ויאכל בקדושת שביעית: (רמב"ם)

פרק ג - משנה א

שֶׁק שֶׁהוּא מְלֵא פְרוֹת **{א}** וְנִתְּנוּ עַל גֵּב הַנָּהָר, אוֹ
עַל פִּי הַבּוֹר, אוֹ עַל מַעְלוֹת הַמַּעְרָה, וְשָׁאֲבוּ, כֹּל
שֶׁשָּׁאֲבוּ, בְּכִי יִתֵּן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כֹּל שֶׁהוּא
כֹּנֶגֶד הַמַּיִם, בְּכִי יִתֵּן. וְכֹל שֶׁאֵינוֹ כֹּנֶגֶד הַמַּיִם,
אֵינוֹ בְּכִי יִתֵּן:

ר"ע מברטנורה שֶׁק שֶׁהוּא מְלֵא. מַעְלוֹת הַמַּעְרָה. הַמְלָאָה מַיִם: כֹּל
שֶׁשָּׁאֲבוּ. הַפְרוֹת מִלְּחֻלּוּחֵי הַמַּיִם, הֵרִי זֶה בְּכִי יִתֵּן. דְּנִיחָא לִיה שֶׁשָּׁאֲבוּ
הַפְרוֹת מִן הַמַּיִם, שֶׁמִּתּוֹךְ כֶּד הֵן נִרְאִין גְּסִים וְנִפְוּחִים: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר
כֹּל שֶׁהוּא כֹּנֶגֶד הַמַּיִם כו'. וְאֵין הֵלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{א}** פְרוֹת. רוֹצֵה לֹאמַר כִּי רַב הַזְרָעִים מוֹשְׁכִים הַמַּיִם, וְכֹל שֶׁכֵּן
הַחֲטָה. הַרְמַב"ם. וּבְחִבּוּרוֹ כְּתַב זְרַעוֹנִים: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אָמְרוּ שֶׁק מֵלֵא פִירוֹת. ר"ל זֵרַעִים כִּי רַב הַזְרָעִים מוֹשְׁכִין הַמַּיִם
וְכִי שֶׁהַחֲטָה וְאֵין הֵלְכָה כְּרִי יְהוּדָה: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ב

חֲבִית שֶׁהִיא מְלֵאָה פְרוֹת וְנִתּוּנָה לְתוֹךְ
הַמְשָׁקִין, אוֹ מְלֵאָה מְשָׁקִין וְנִתּוּנָה לְתוֹךְ
הַפְרוֹת, וְשָׁאֲבוּ, כֹּל שֶׁשָּׁאֲבוּ, בְּכִי יִתֵּן. בְּאֵלוֹ
מְשָׁקִים אָמְרוּ, בְּמַיִם וּבַיִן וּבְחֶמֶץ. וְשָׁאֲרָ כֹּל

הַמְשָׁקִין, טְהוּרִין. רַבִּי נַחֲמִיָּה מְטֵהָר בְּקִטְנִית, שְׂאִין הַקִּטְנִית שׁוֹאֵבֶת :

ר"ע מברטנורה חבית. שֶׁל חֶרֶס, או שֶׁל כְּלֵי אֶבֶן הַרְפִּים שֶׁהוּן כְּחֶרֶס. אֲבָל שְׂאֵר כְּלִים לֹא בְּלֻעֵי כָּל כֶּדַּעַד שִׁיְהִיו הַפְּרוֹת שֶׁבְּתוֹכָן שׁוֹאֵבִים : שְׂאֵבוֹ. נִתְלַחְלוּ הַפְּרוֹת וּמִשְׁקָה טוֹפֵחַ עֲלֵיהֶן : **הַכִּי גִרְסִינוֹ, וְשְׂאֵר כָּל הַמְשָׁקִים טְהוּרִים.** שְׂאֵר שֶׁבַעַה מְשָׁקִים הַמְכַשְׁרִים לְקַבֵּל טְמֵאָה, טְהוּרִים הַפְּרוֹת שֶׁבְּתוֹךְ הַחֲבִית אִם נִתְלַחְלוּ מִהֶן **(ב)**. דְּדוֹקָא מִים וַיִּין וְחִמְץ שֶׁהוּן דְּקִים וְצְלוּלִים, הֵן נִבְלָעִין בְּחֲבִית מִפְּנֵי דְקוּתָן, וְהַפְּרוֹת שׁוֹאֵבִים מִהֶן. אֲבָל שְׂמֹן דְּבִשׁ חֲלָב דָּם טַל, הֵן עֵבִין, וּמִפְּנֵי עֵבִין אֵינָן יְכוּלִין לְהַבְּלַע בְּתוֹךְ הַכְּלֵי כָּל כֶּדַּעַד שִׁיְהִיו הַפְּרוֹת שֶׁבְּתוֹךְ הַחֲבִית שׁוֹאֵבִים מִהֶן, הַלְּכָךְ אֵינָן בְּכִי יִתְּנוּ : **שְׂאִין הַקִּטְנִית שׁוֹאֵבֶת.** כְּגוֹן פּוֹלִים וְאַפּוֹנִים וְכִיּוֹצֵא בְּהֶן. וְאִין הַלְּכָה כְּרַבִּי נַחֲמִיָּה : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (ב) דְּהוֹאִיל וְסִתְמָן אֵינָן נִבְלָעִים בְּחֲבִית לֹא הִיוּ לְרָצוֹן. וְצָרִיךְ לִזְמַר שְׁגָם סוּפָן לֹא לְרָצוֹן, דְּכָל שְׁסוּפּוֹ לְרָצוֹן אִף עַל פִּי שְׂאִין תְּחַלְתּוֹ לְרָצוֹן. וְזֶה דַחַק, דְּכִיּוֹן שֶׁהַפְּרוֹת נִרְאִין גִּסִּין, מֵאִי שְׂנֵא מְשַׁלְּשָׁה הַמְשָׁקִין דְּמִסְתַּמָּא אֲמָרִינָן דְּנִיחָא לִיה. מִיְהוּ מִדְּתַנְּנוּ וְשְׂאֵבוֹ וְדְכֹתִיָּה בְּסִיפָא, מוֹכַח כְּדַבְּרֵי הַר"ב. תּוֹ נִרְאָה לִי דְּהַר"ב מְפָרֵשׁ לְכֻלָּה מִלְּתָא דְּוִקָא כְּשֶׁהַמְשָׁקִים חוּץ לְחֲבִית. אֲבָל בְּתוֹךְ הַחֲבִית, אֵין הַכִּי נִמְי דִּיכּוּלִין לְהַפְּלִט. וְהַרְמַב"ם מְפָרֵשׁ, דְּסִיפָא בְּמִסְתַּמָּא אֲמָרִינָן שְׂלֵא שְׂאֵבוֹ וְאֵין צָרִיךְ לְחוּשׁ וְלַבְּדֵק, אֲבָל אִם רְאִינוּ שְׂשְׂאֵבוֹ אֵין הַכִּי נִמְי דְּהוּוּ בְּכִי יִתְּנוּ, וְלֹא מְחַלֵּק בֵּין חוּץ לְחֲבִית לְתוֹכוֹ. וְעֵין תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הִגִּי מִשְׁקִין אֵלוֹ דְּקִי הַעֲצָם שׁוֹקְעִין בַּחֶרֶס הַכְּלִי. וְשֵׂאֵר כָּל הַמְשָׁקִים ר"ל שֵׂאֵר שֶׁבַעַה מְשָׁקִים עֵבִי הַעֲצָם וְעַל כֵּן אֵין לֵהֶם הַכֶּשֶׁר בַּפְּלִיטָתָם : קִטְנִיּוֹת כְּגוֹן פּוֹלִין וְאַפּוֹנִים וְכִיּוֹצֵא בְּהֶן וְאֵין הַלְּכָה כְּרַבִּי נַחֲמִיָּה : (רמב"ם)

פֶּרֶק ג - מִשְׁנֵה ג

הַרוּדָה פֶּת חֲמָה וְנִתְנָה עַל פִּי חֲבִית שֶׁל יֵין **(ג)**,
רַבִּי מְאִיר מְטֵמָא. רַבִּי יְהוּדָה מְטֵהָר. רַבִּי יוֹסִי

מְטֵהַר בְּשֵׁל חֲטִים [ד] וּמְטֵמָא בְּשֵׁל שְׁעָרִים, מְפִנֵי שְׁהַשְׁעָרִים שׁוֹאֲבוֹת :

ר"ע מברטנורה הַרְוֵדָה פֶּת חֲמָה. שְׁנַלּוּשָׁה בְּמֵי פְרוֹת וְלֹא הִכְשָׁרָה לְקַבֵּל טְמָאָה : רַבִּי מֵאִיר מְטֵמָא. כְּלוּמַר הִכְשָׁר הִלָּחֵם לְקַבֵּל טְמָאָה מִחֲמַת הַיַּיִן שְׁנִבְלַע בּוֹ. אִי נִמְי, אִם הָיָה הַיַּיִן טְמָא, מְטֵמָא רַבִּי מֵאִיר מִחֲמַת הַיַּיִן טְמָא הַנִּבְלַע בָּהּ : רַבִּי יוֹסֵי מְטֵהַר בְּשֵׁל חֲטִים. וְהִלָּכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ג] פת כו'. נִרְאָה לִי שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק בֵּין פֶּת לְפְרוֹת, וּמִשּׁוּם הֵכִי תִּנָּן הֶכָּא עַל פִּי חֲבִית, וְלַעֲיֵל אֲמַרִּינָן דְּמִתּוּדָּ דְּפִנֵי הַחֲבִית נִפְלֵט וּמִתְלַחֵלַח, וְכֵן צָרִיךְ לִזְמַר לְפִי מָה שֶׁפִּתְבִּתִּי לְעֵיל [אִזֵּית א'] בְּשֵׁם הַרְמַב"ם דְּזָרַע חֲטָה שׁוֹאֲבֵת וְהֶכָּא פְּסָקִינָן כְּרַבִּי יוֹסֵי. וְעֵינָן תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב : [ד] מְטֵהַר כו'. וּמִיָּרִי כְּשֶׁלֹּא רָאוּ הַפֶּת עַד אַחַר זְמַן וְאֵינּוּ יוֹדְעִים אִם הָיָה עָלָיו מִשְׁקָה טוֹפֵת. כְּסָף מִשְׁנָה : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הַדְּבוּר הַזֶּה הוּא בֵּינָן טְמָא וְכֵן הַדִּין לַעֲנִין הַהַכְשָׁר שִׁיחִיָּה הַפֶּת נִילוּשׁ בְּאִי מִן הַמִּשְׁקִין אֲשֶׁר אֵינָן מִכְשִׁירִין וְהִלָּכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי : (רמב"ם)

פֶּרֶק ג - מִשְׁנָה ד

הַמְרַבֵּץ אֶת בֵּיתוֹ וְנָתַן בּוֹ חֲטִים וְטָנְנוּ, אִם מִחֲמַת הַמַּיִם, בְּכִי יִתֵּן. וְאִם מִחֲמַת הַסֶּלַע, אֵינָן בְּכִי יִתֵּן. הַמְּכַבֵּס אֶת כְּסוּתוֹ בְּעַרְבָּה, נָתַן בָּהּ חֲטִים וְטָנְנוּ, אִם מִחֲמַת הַמַּיִם, בְּכִי יִתֵּן. אִם מִחֲמַת עֲצָמִין [ה], אֵינָן בְּכִי יִתֵּן. הַמְּטַיֵּן בְּחָל, הָרִי זֶה בְּכִי יִתֵּן. מַעֲשֵׂה בְּאֲנָשֵׁי הַמְּחוּז שֶׁהָיוּ מְטַיֵּינִין בְּחָל, אֲמָרוּ לָהֶם חֲכָמִים, אִם כָּדָּ הָיִיתֶם עוֹשִׂים, לֹא עֲשִׂיתֶם טְהָרָה מִימֵיכֶם :

ר"ע מברטנורה **המרבץ את ביתו**. מזלף בו מים כדי שלא יעלה האבק: **וטננו**. נתלחלחו. לשון אם היתה שדה מטננת, שפרושו שדה לחה, בפרק קמא דמועד קטן [דף טו]: **אם מחמת הסלע**. צור שמשת ימי בראשית, והוא רצפת הבית, ומתוך כך נתלחלחו החטים: **המטון בחל**. מטמין הפרות בחל כדי שיטננו, כלומר שיתלחלו, שיקבלו מלחלוחית החול: **הרי זה בכי יתן**. דאין חל בלא מים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **ה** **מחמת עצמן**. פרוש שהיו הרבה ונתחממו ונתלחחו. מהר"ם. ומדלא קתני ואם מחמת ערבה, יש לומר דמחמת ערבה הקשרו. וכן כתב הראב"ד, אלא דהתנה שיתנו שם מחמת הלחות שבה ולא מחמת שאין לו מקום לכנסו. אבל הרמב"ם העתיק ואם מחמת הערבה: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם טננו. מטפחין והטמנה יטמין בחול כדי שיטפח הדבר ההוא הטמון וזה לשון בלי מפורסם אצלנו וענין אמרו מחמת הסלע מחמת (העריבה) [הקרקע] שיתלחחו מן הלחלוחית אשר בעצם הקרקע ובעצם החרס: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ה

המטין בטיט הנגוב, רבי שמעון אומר, אם יש בו משקה טופח, בכי יתן. ואם לאו, אינו בכי יתן. המרבץ את גרנו, אינו חושש שמא נתן בה חטים וטננו. המלקט עשבים כשהטל עליהם, להטין בהם חטים, אינו בכי יתן. אם נתפון לכך, הרי זה בכי יתן. המוליך חטין לטחון וירדו עליהן גשמים, אם שמח, בכי יתן. רבי יהודה אומר, אי אפשר שלא לשמח, אלא אם עמד:

ר"ע מברטנורה נגוב. יבש: אינו חושש שפא נתן בה חטים וטננו. הכי קאמר, אם נתן בה חטים, אינו חושש שפא טננו **[ו]**: פשהטל עליהם. כגון שהיה משפיר למלאכתו ולקט עשבים עם הטל שעליהם, אבל הוא לא נתפון בשביל הטל: להטן בהם חטים. להטמין בהם חטים כדי שיטננו: אם נתפון לכך. לטל שעליהן: אי אפשר שלא לשמח. שהרי היה צריך ללתתן: אלא אם עמד. נתעכב שם כדי שירדו עליהם גשמים **[ז]**: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ו] וצריך לומר דבבית שכיח טפי שיטננו, ולהכי תני לעיל וטננו, לפי שפון רגיל להיות שמרב לבש הגרן המים נבלעים בקרקע. ועין תוספות יום טוב: **[ז]** והכי קאמר, לדבריכם דבשמחה לחוד סגי, לא היה לכם לומר אם שמח, שהרי אי אפשר שלא לשמח, אלא דשמחה לחוד לא סגי, אבל צריך שיעמד: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כבר ביארנו פעמים שענין משקה טופח באיזה מקום שנא' הוא שיהיה באותו דבר לחלוחית בענין שכשיגע בו האדם ילחלח ידו. ומרבץ גרנו ירבץ הגורן במים וישים בו החטה וטעם היות בעל החטה הזאת שמח בבילתו לפי שיסורו האבנים ממנו ויהיה קמחו לבן והלכה כרבי שמעון ואין הלכה כר' יהודה: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ו

היו זיתיו נתונים בגג וירדו עליהן גשמים, אם שמח, בכי יתן. רבי יהודה אומר, אי אפשר שלא לשמח, אלא, אם פקק את הצנור או אם חלחל לתוכן:

ר"ע מברטנורה פקק הצנור. סתם הצנור כדי שלא יצאו המים: או אם חלחל לתוכו. שנענע ונער הזיתים במים שבתוך הצנור. דסבירא ליה לרבי יהודה, שאין המחשבה מועלת להכשיר עד שיעשה מעשה לגלות המחשבה שבלבו. ואין הלכה כרבי יהודה: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם פקק את הצנור. סותם הצינור כדי שלא יצאו המים מן הגג אלא שיתקבצו וירחצו הזיתים ופירוש אם חלחל שינענעם בידו ויחבטם במים וכבר קדם לך דבורם ברביעי ממקואות היו צרורות מתחלחלים בתוכו פירוש מתגלגלין בו והענין אחד ועיקר דעת רבי יהודה כי השמחה בדבר בלי כוונה אינו במקום כוונה עד שיהיה שם מעשה לרצון עוזר השמחה ואין הלכה כרבי יהודה: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ז

החמרין שֶהָיוּ עוֹבְרִים בַּנֶּהָר וְנָפְלוּ שְׁקִיָּהֶם לַמַּיִם, אִם שָׁמְחוּ, בְּכִי יִתֵּן **[ח]**. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא לְשֹׁמֵחַ, אֶלָּא, אִם הִפְכוּ. הָיוּ רִגְלָיו מְלֹאוֹת טֵיט, וְכֵן רִגְלֵי בְהֵמָתוֹ, עָבַר בַּנֶּהָר, אִם שָׁמַח, בְּכִי יִתֵּן **[ט]**. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא לְשֹׁמֵחַ, אֶלָּא, אִם עָמַד וְהִדִּיחַ **[י]**. בְּאֲדָם וּבְבֵהֶמָה טְמֵאָה, לְעוֹלָם טְמֵא:

ר"ע מברטנורה אִם הִפִּיז הַשְּׁקִיָּים. לְצַד אַחֵר, כִּדִּי שֶׁיִּשְׁרוּ בַּמַּיִם מִשְׁנֵי צְדָדִין, אִז הִכְשָׁרוּ: אִם עָמַד וְהִדִּיחַ. אִם עָמַד בַּמַּיִם לְהִדִּיחַ רִגְלֵי בְהֵמָתוֹ, אִז מְכַשְׂרִים מַיִם הָעוֹלִין בְּרִגְלֵיהֶם אִם נָפְלוּ עַל הַפְּרוֹת: בְּאֲדָם וּבְבֵהֶמָה טְמֵאָה. מְכַשְׂרִין הַמַּיִם הָעוֹלִים בְּרִגְלֵיהֶן בֵּין הַדִּיחַ בֵּין לֹא הַדִּיחַ **[יא]**. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[ח]** בְּכִי יִתֵּן. הִכְשָׁרוּ הַפְּרוֹת, וְהַמַּיִם שֶׁעַל הַשְּׁקִיָּין הֵנָּם תְּלוּשִׁין בְּרָצוֹן. הַרְמַב"ם: **[ט]** רִגְלָיו כּוֹי. וְלֹא חָשִׁיב אָדָם כְּמַחְבֵּר. וְאִין לְדַמּוּתוֹ לְשַׁחֲטָה דְצַפְרֹן מְחַבֵּרֵת פְּסוּל כּוֹי. הַר"שׁ: **[י]** וְהִדִּיחַ. אֲבָל לֹא הַדִּיחַ, אֵף עַל גַּב דְּמִסְתַּמָּא חִפָּץ שֶׁיּוֹדְחוּ כּוֹי מִכָּל מְקוֹם אֵינֶן בְּכִי יִתֵּן, דְּבִעֵינֵן שֶׁיִּהְיֶה שָׁמַח לְגַמְרֵי שֶׁלֹּא הָיָה רוּצָה שֶׁלֹּא יוֹדְחוּ, וְלִהְיֶה צָרִיךְ שֶׁיִּדְּחֵיהּ דְּהַשְׁתָּא חֲזִינֵן דְּנִיחָא לִיהּ טוֹבָא מְדַקְטָרַח לְהַדִּיחַ. מִהַר"ם: **[יא]** וְרַבִּי יְהוּדָה הִיא. הַרְמַב"ם מֵהַתּוֹסֵפֶתָא. וְטַעְמָא כְּתֵב מִהַר"ם, דְּבִטְהוֹרָה הָעוֹמֶדֶת לְאֲכִילָה אֵינֵן חוֹשֵׁשׁ כָּל כֶּף אִם תִּהְיֶה מְלַכְלַכֶּת. אֲבָל בְּאֲדָם וּבְבֵהֶמָה טְמֵאָה הָעוֹמֶדֶת לְרַכֵּב

וְלִטְוִיל אֹז לְהִטְעִין מִשְׁאוֹת וְדַאי מְקַפֵּיד בְּלִכְלוּכֹן, וְסִתְמָא נִיחָא לִיה לְגַמְרִי
שְׂיִוְדָחוּ: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אם הפכו שקיהם במים אז יהיו המים אשר בתוך השקים בכי יותן
ואם יגיעו בהן פירות הוכשרו לפי שהמים ההם היו ברצון וכן הדין במים
שברגליו וברגלי בהמתו כששמח ור' יהודה הוא אשר אומר כי המים
העולים ברגלי בהמה טמאה לעולם מכשירין וכן מבואר בתוספתא ואין
הלכה כרבי (עקיבא) [יהודה]: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ח

המוריד את הגלגלים ואת כלי הבקר בשעת
הקדים למים בשביל שיחוצו, הרי זה בכי יתן.
המוריד בהמה לשתות, המים העולים בפיה,
בכי יתן. וברגליה, אינן בכי יתן. אם חשב
שיודחו רגליה, אף העולין ברגליה, בכי יתן.
בשעת היחף והדיש, לעולם טמא. הוריד חרש
שוטה וקטן, אף על פי שחושב שיודחו רגליה,
אינן בכי יתן, שיש להן מעשה ואין להן
מחשבה:

ר"ע מברטנורה המוריד את הגלגלים. אפן מרכבתיו, מתרגמינן גלגלי
רתיביהון: בשעת הקדים. בשעת החם רוח הקדים נושב. ודרך כלי עץ
שהם מתבקעים מפני החם, ומורידין אותן למים והבקעים מתחברים.
והינו שיחוצו, כמו שיחוצו, כלומר כדי שיהדקו ויחדקו הבקעים זה
בזה: הרי זה בכי יתן. המים הנתלים בהם מכשירין הזרעים לקבל
טמאה, משום דניחא ליה שיהיו אותם המים נתלים בכלי להדק
הבקעים: בשעת היחף. שהבהמה יגעה ועיפה מטרח הדרך, וכן בשעה
שהיא דשה בתבואה, המים שהיא מעלה ברגליה לעולם מכשירים

הזרעים לקבל טמאה, לפי שהם לרצון, שהמים יפיים לה לצננה ולקררה. פרוש אחר, בשעת היחף והדיש, בשעת הקציר רוצה הוא שהבהמה תרחץ בגליה בשביל שיהיו נקיות לדוש התבואה [יב]: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יב] לא בא לפרש פרוש אחר אלא על הדיש, ואגב נקט נמי היחף: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם גלגלים הם המסבבים אשר בעגלה אשר דשין בה ונושאים עליה משא וכלי הבקר המחרשות וכיוצא בהם:

בשעת הקדים. בזמן החמה:

בשביל שיחוצו. כדי שיסתמו סדקיה לפי שעץ בימות החמה יסדק וכשורין אותו במים נסתמין אותן בקעים ופיי הרי זה בכי יותן לפי שהמים ההם הנתלים בהם הם ברצונו וכשנוגעים בהם פירות ברצונו ג"כ הוכשרו ועיקר הענין הזה בכל המסכת הזאת הוא שהכלי כשנבלל שלא ברצון אע"פ שנגעו בפירות ברצון אינן מכשירין כיון שהבלילה הזאת מעיקרא לא היתה ברצון אבל אם נבלל הכלי ברצונו גם הם מוכשרים וכדין בלילת הכלים כך דין בלילת האדם עצמו או הבהמה גם כן כשהיתה ברצון אז היא מכשרת:

ופיי אמרו בשעת היחף כשיגעה הבהמה מן ההליכה והשיגה עיפות ויגיעה וזה החולי מחולי הבהמות נקרא בערב אל (חס"א) [חכ"א] ופירוש יחפות ובשעת הדישה עד שתיגע הבהמה מהדישה והיא ג"כ אז כואבת מרגליה וכשהיא הבהמה בענין זה אינה צריכה מחשבה שיודחו רגליה אלא לעולם מים שברגליה ברצון הוא לפי שהיא בשעה זו יועיל לה תערובת המים כדי שתסור יגיעתה ובעבור היות הדבר על הרוב בכוונה על כן נאמר לעולם טמא אפיי לא חשב וכבר ביארנו בתחלת המס' הזאת שהוא אומר טמא וטהור בעבור מכשיר ואינו מכשיר: (רמב"ם)

פרק ד - משנה א

השׁוֹחָה לְשׁוֹת, הַמֵּים הָעוֹלִים בְּפִיו וּבְשֶׁפְמוֹ, בְּכִי יֵתֵן. בְּחֶטְמוֹ וּבְרֹאשׁוֹ וּבִזְקָנוֹ, אֵינֶן בְּכִי יֵתֵן. הַמִּמְלָא בְּחֻבִּית, הַמֵּים הָעוֹלִים אַחֲרֶיהָ, וּבַחֲבֵל שֶׁהוּא מְכַנֵּן עַל צְוֹאֲרָהּ, וּבַחֲבֵל שֶׁהוּא לְצַרְפָּה, הֵרִי זֶה בְּכִי יֵתֵן. כִּמָּה הוּא צַרְפָּה. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר, טַפַּח. נִתְּנָה תַּחַת הַצְּנוּר, אֵינֶן בְּכִי יֵתֵן :

ר"ע מברטנורה השׁוֹחָה לְשׁוֹת. בְּפִיו וּבְשֶׁפְמוֹ הֵרִי הוּן בְּכִי יֵתֵן. דְּהֵינּוּ טַעְמָא, לְפִי שְׂאִין הַמֵּים נִכְנָסִים לְפִיו אֶלָּא אִם כֵּן נוֹגְעִים בְּשֶׁפְמוֹ תַּחֲלָה, הַלְכָּד אַחֲשָׁבִינְהוּ: **הַמִּמְלָא בְּחֻבִּית הַמֵּים הָעוֹלִים אַחֲרֶיהָ.** הֵרִי הוּן בְּכִי יֵתֵן, דְּאִי אֶפְשָׁר שְׂיַכְנֵס עַד שְׂיִגְעוּ לְאַחֲרֶיהָ. אֲבָל הַנִּיחָה תַּחַת הַצְּנוּר, אִין שְׁלֹא אַחֲרֶיהָ בְּכִי יֵתֵן, דְּאֶפְשָׁר לְקַלּוּחַ שְׂיִרְד לְתוֹכָהּ וְלֹא יִגַּע לְאַחֲרֶיהָ: **מְכַנֵּן עַל צְוֹאֲרָהּ.** מְסַבֵּב כְּמִין טַבַּעַת מְקִיף לְצוֹאֵר הַחֻבִּית. מְכַנֵּן לְשׁוֹן הוּא עֶשֶׂד וְיִכְנַנְדָּ (דְּבָרִים לב): **נִתְּנָה.** לְחֻבִּית: **תַּחַת הַצְּנוּר.** לְקַבֵּל הַמֵּים: **אֵינֶן בְּכִי יֵתֵן.** הַמֵּים שְׁלֹא אַחֲרֶיהָ וְשֶׁבַחֲבֵל. דְּלֹא נִיחָא לִיה אֶלָּא שְׂיִפְלוּ הַמֵּים לְתוֹכָהּ בְּלִבָּד: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם מכוּן. מְלוּפָּף וְתִנָּא קִמָּא סַבֵּר שְׂצָרִיכָה לְפִי שִׁיעוּר גְּדִלָה וְקִטְנָה וְכַשֵּׁם הַחֻבִּית תַּחַת צְנוּר אִין סַפֵּק שֶׁהוּא נִתְּכוּין שִׁיזוּלוּ הַמֵּים בְּתוֹכָהּ וְאֶפְשָׁר שִׁיזוּלוּ בְּתוֹכָהּ לְבַד וְלֹא תַבְלַל מִבְּחוּץ וְעַל כֵּן מִים שְׁבִאֲחֶרִיהָ וּבַחֲבֵל אֵינֶן בְּכִי יוֹתֵן: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ב

מִי שֶׁיָרְדוּ עָלָיו גְּשָׁמִים, אֶפְלוּ אֵב הַטְּמֵאָה,
אֵינוֹ בְּכִי יִתֵּן. וְאִם נָעַר, בְּכִי יִתֵּן. עֹמֵד תַּחַת
הַצָּנוֹר לְהִקָּר אוֹ לְדוֹחַ, בְּטֵמָא, טְמֵאִין.
וּבְטָהוֹר, בְּכִי יִתֵּן:

ר"ע מברטנורה אֶפְלוּ אֵב הַטְּמֵאָה. אֶפְלוּ הָיָה הָאָדָם הַזֶּה אֵב הַטְּמֵאָה
וְנִטְמָאוּ הַמְשָׁקִין שֶׁיָרְדוּ עָלָיו, וְאֵנָּה אֶמְרִינָן לְעִיל דְּמִשְׁקִין טְמֵאִים
מִטְמָאִים לְרָצוֹן וְשֵׁלָא לְרָצוֹן, אֶפְלוּ הָכִי אֵינָן מְכַשְׁרִין, כִּיּוֹן שֶׁיָרִידת
הַגְּשָׁמִים עָלָיו הִיְתָה שֵׁלָא לְרָצוֹן: **וְאִם נָעַר**. כְּמוֹ הַמְנַעֵר טְלִיתוֹ [שְׁבֵת קמ"ז].
שֶׁנָּעַר גּוֹפּוֹ לְהִסִּיר הַגְּשָׁמִים מֵעָלָיו: **בְּכִי יִתֵּן**. הַמֵּים הַנּוֹפְלִים מִמֶּנּוּ
מְכַשְׁרִין הֵן: **לְהִקָּר**. לְקָרָר עֲצָמוֹ: **אוֹ לְדוֹחַ**. לְרַחֵץ גּוֹפּוֹ, כְּגוֹן שֶׁהָיָה
מְלַכְלָךְ בְּטֵיט אוֹ בְּצוֹאָה: **בְּטֵמָא**. אִם הָיָה הָאָדָם טְמֵא: **טְמֵאִים**. הַמֵּים.
וְאִם נָפְלוּ עַל הַפְּרוֹת, הַכְּשִׁירוּם וְטְמָאוּם כְּאַחַת: **וּבְטָהוֹר בְּכִי יִתֵּן**.
וּמְכַשְׁרִין: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם כבר קדם לך שמשקין טמאים מטמאים לרצון ושלא לרצון על כן
אמר אפי' היה האדם הזה אב הטומאה כי המים השותתין מגופו אינן
מכשירין כיון שירידת הגשמים הם שלא לרצון אמנם אם נער גופו שיסיר
מה שעליו מן המים ההם הנתזין ממנו מכשירין כיון שכוונתו שיסירהו כמו
שקדם ודוגמת זה בתחלת המס' באילן:

ולחקר. לקרר גופו:

ולידוח. לרחוץ אם היה האדם ההוא טמא המים הנשפכים עליו משקין
טמאים ואם הוא טהור הן מכשירין כשיגעו בהן פירות ברצון כמו שביארנו:
(רמב"ם)

פרק ד - משנה ג

הכּוֹפֶה קֶעְרָה {א} עַל הַכֶּתֶל בְּשִׁבִיל שְׁתוּדַח {ב},
הָרִי זֶה בְּכִי יִתֵּן. אִם בְּשִׁבִיל שְׁלֵא יִלְקָה הַכֶּתֶל,
אֵינֶן בְּכִי יִתֵּן:

עיקר תוי"ט {א} קערה. זה לשון רש"י, אי אחשיב לגשמים בירידתו לצרף דבר תלוש, ואחר כך נפלו פרות לתוכה אפלו שלא מדעת ולא ניחא ליה, הווי מכשרין, דתחלתו לרצון. אבל לצרף מחבר, לא מכשרי, אלא אם כן ניחא ליה בנפילת הפרות לתוכו דהדר אחשבינהו לתלוש: **{ב}** שתודח. היא בשביל שיודח הכתל אינו בכי יתן. במה דברים אמורים, בכתל מערה נפרט רש"י, שחוקק הקרקע ונעשה כתל מאליו, אבל בכתל בנין, בשביל שלא ילקה הכתל הוא דאינו בכי יתן, היא בשביל שיודח הכתל בכי יתן. גמרא. וניחא הדיוקים דלא סתרי אהדדי: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם זה מבואר ממה שהקדמנו: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ד

חֲבִית שְׂיָרֵד הַדֶּלֶף לְתוֹכָהּ, בֵּית שְׁמַאי
אוֹמְרִים, יִשְׁבֵּר. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים, יֵעָרָה.
וּמוֹדִים שֶׁהוּא מוֹשִׁיט אֶת יָדוֹ וְנוֹטֵל פְּרוֹת
מִתּוֹכָהּ, וְהֵם טְהוֹרִים:

ר"ע מברטנורה חבית שירד הדלף לתוכה. שלא לרצון, ובתוכה פרות ואינו רוצה שיכשרו לקבל טמאה: **ישבר**. שאם מערה, הרי מעביר

הַמִּים מְזָה לְזָה לְרָצוֹן וְנִמְצְאוּ הַפְּרוֹת מְכֻשְׁרִין : וּמוֹדִים . בֵּית שְׁמַאי
לְבֵית הַלֵּל : שֶׁהוּא מוֹשִׁיט אֶת יָדוֹ וְכוּ' וְהֵן טְהוּרִין . כְּלוּמַר לֹא הִכְשְׁרוּ
בְּכָד : (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם החבית הזאת היא מלאה פירות וב"ש אומרים שצריך לשבור
החבית ואז יהיו הפירות בלתי מוכשרין בעבור היות המים שנפלו עליהם
בלי רצון וכיון שידע סלקם בבת אחת ביותר מהירות שאפשר לו אבל אם
הוציא ממנה המים ראשון ראשון כבר עברה בלילה ברצון וב"ה אומרים
יוציא ממנה המים בלבד ואמרו והם טהורים ר"ל בלי מוכשרים : (רמב"ם)

פרק ד - משנה ה

עֲרָבָה שְׂיָרֵד הַדֶּלֶף לְתוֹכָהּ , הַנִּתְזֵין וְהַצְּפִין אֵינֶן
בְּכִי יֵתֵן . נִטְלָה לְשִׁפְכָהּ , בֵּית שְׁמַאי אֹמְרִים ,
בְּכִי יֵתֵן . בֵּית הַלֵּל אֹמְרִים , אֵינֶן בְּכִי יֵתֵן .
הַנִּיחָה שְׂיָרֵד הַדֶּלֶף לְתוֹכָהּ , הַנִּתְזֵין וְהַצְּפִין ,
בֵּית שְׁמַאי אֹמְרִים , בְּכִי יֵתֵן . בֵּית הַלֵּל
אֹמְרִים , אֵינֶן בְּכִי יֵתֵן . נִטְלָה לְשִׁפְכָהּ , אֵלוֹ
וְאֵלוֹ מוֹדִים שֶׁהֵן בְּכִי יֵתֵן . הַמְּטָבִיל אֶת
הַכֵּלִים וְהַמְּכַבֵּס אֶת כְּסוּתוֹ בְּמַעֲרָה , הַמִּים
הָעוֹלִים בִּידָיו , בְּכִי יֵתֵן . בְּרַגְלָיו , אֵינֶן בְּכִי יֵתֵן .
רַבִּי אֶלְעָזָר אֹמֵר , אִם אֵי אֶפְשָׁר לוֹ שְׂיָרֵד אֶלָּא
אִם כֵּן נִטְנְפוּ רַגְלָיו , אִף הָעוֹלִין בְּרַגְלָיו בְּכִי
יֵתֵן :

ר"ע מברטנורה הַנִּתְזֵין . מְמַנָּה לְחוּץ : וְהַצְּפִין . לְמַעַלָּה וְנִצְאוּ לְחוּץ . כְּלָהוּ
אֵינֶן בְּכִי יֵתֵן , לְפִי שֶׁהֵן שְׁלֵא לְרָצוֹן , וְכֵן הַמִּים שֶׁבְּתוֹכָהּ : נִטְלָה לְשִׁפְכָהּ .

שְׁלֹא שִׁפְכוּ בַמִּקְוֹם, אֲלֵא נָטַל הָעֶרְבָה לְשִׁפְךְ הַמַּיִם בַּמִּקְוֹם אַחֵר, הָרִי הוּן בְּכִי יִתֵּן, דְּלָרְצוֹן הוּן הוֹאִיל וְלֹא שִׁפְכוּ מִיַּד שָׁם בַּמִּקְוֹם: **וּבֵית הַלֵּל אומרים**. כִּיִּן שִׁלֵּא הַנִּיחָן שָׁם אֲלֵא נָטַל לְשִׁפְכוּ, אֵינָן בְּכִי יִתֵּן: **הַנִּיחָה**. אִם הַנִּיחַ אֶת הָעֶרְבָה מִתְחִלָּה כְּדִי שִׁירַד הַדֶּלֶף לְתוֹכָהּ: **אֵלֹו וְאֵלֹו**. בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל מוֹדִים שָׂאָף עַל פִּי שֶׁנָּטְלָה אַחֵר כְּדִי וּשְׁפָכָהּ, הָרִי הוּן בְּכִי יִתֵּן, הוֹאִיל וּכְבֵר חֲשָׁב עָלֶיהוֹן: **מֵיִם הָעוֹלָיִם בְּיָדֵיו**. שְׁמַכְבֵּס בְּהוֹן, נִיחָא לֵיה: **בְּרַגְלֵיו**. לֹא נִיחָא לֵיה: **אֲלֵא אִם כֹּן נִטְנְפוּ רַגְלָיו**. הוּוּ בְּכִי יִתֵּן. מִיָּדִי דְהוֹה אֲמַמְלָא בְּחֻבֵית דְּלַעִיל **[ג]**, דְּמֵיִם הָעוֹלָיִם אַחֲרֵיהָ בְּכִי יִתֵּן, כְּדַפְרֵישְׁנָא לַעִיל, לְפִי שְׂאִי אֲפָשֵׁר לְמֵיִם לְכַנֵּס לְתוֹכָהּ עַד שִׁיגְעוּ לְאַחֲרֵיהָ: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ג] וְאֲפָשֵׁר לֹמֵר דְּלִיכָא דְּפִלִּיג עָלֶיהָ אִף שֶׁנִּשְׁנָה בְּלִשׁוֹן פְּלַגְתָּא. וְעֵינָן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הַנִּיחָתִין. הַנִּיחָתִין אֲשֶׁר נִיחָתִין מֵהוֹן בִּירִידַת הַנוֹטְפִין וְהַצְפִּין הַמֵּיִם אֲשֶׁר יִרְבוּ וּשְׁפָכוּ עַל פְּנֵיהָ אַחֵר שְׁנַתְמַלְאֵת מִן הַנוֹטְפִין אֲמַנֵּם הַמֵּיִם נִכְנָסוּ בְּתוֹךְ הַכְּלִי בִּישׁ אֲוֹמְרִים כִּיִּן שִׁלֵּא שְׁפָכָה בַּמִּקְוֹמָה כְּשִׁמְצָא בַּהּ הַנוֹטְפִים אֲבַל נִשְׁאָה בְּמִימֵיהָ כְּבֵר נִרְצָה לוֹ הִיּוֹת הַמֵּיִם בַּהּ אֹתוֹ הַזְּמַן וְעַל כֵּן הָרִי הוּא בְּכִי יוֹתֵן וְכִשְׂיִשִּׁים פִּירוֹת בְּעֵרִיבָה הֵיחָא אַחֵר שֶׁשִּׁפְךְ הַמֵּיִם מִתּוֹכָהּ אוֹ קוֹדֵם לְכֵן הוֹכְשֵׁרוּ וּבִי"ה אֲוֹמְרִים כִּיִּן שְׁנִשְׁאָה בְּמִימֵיהָ לְשִׁפְכוּ וְלֹא לְהַנִּיחָן שָׁם אֵינָן בְּכִי יוֹתֵן אֲבַל כְּשֶׁהַנִּיחַ הָעֵרִיבָה הַזֹּאת בְּכוֹוֹנָה כְּדִי שִׁיתְרַבְּצוּ בַּהּ הַנוֹטְפִין הָרִי הַמֵּיִם הַנִּשְׁפָּכִים בַּהּ בְּכִי יוֹתֵן וְאֲפִילוּ נִטְלָה לְשִׁפְכָהּ (לְדַבְּרֵי הַכֵּל) [לר"ה]: (רמב"ם)

פּוּק ד - מִשְׁנָה ו

קָפָה שְׁהִיא מְלֵאָה תְּרַמוֹסִין וּנְתָנוּהָ לְתוֹךְ מְקוֹהָ, מוֹשִׁיט יָדוֹ וְנוֹטַל תְּרַמוֹסִין מִתּוֹכָהּ, וְהֵם טְהוֹרִים. הָעֶלֶם מִן הַמַּיִם **[ה]**, הַנוֹגְעִים בְּקָפָה, טְמֵאִים **[ו]**, וְשָׂאָר כָּל הַתְּרַמוֹסִים,

טְהוּרִים. צָנוּן שְׁבִמְעָרָה, נְדָה מְדִיחָתוֹ וְהוּא טְהוּר. הֶעֱלֵתוֹ כָּל שֶׁהוּא מִן הַמַּיִם, טָמֵא :

ר"ע מברטנורה **וְהֵם טְהוּרִין.** אָף עַל פִּי שְׁפִשֵּׁט אָדָם טָמֵא אֶת יָדוֹ וְנָטַל **{ד}**, לְפִי שֶׁלֹּא הִכְשָׁרוּ בַּמַּיִם שְׁבִמְקוֹה, דְּכַתִּיב (עֵיקָר יא) בְּכֹל כְּלֵי יִטְמֵא, מֵהַ כְּלֵי מִיחַד שֶׁהוּא תְלוּשׁ וּמְכָשִׁיר, אָף כָּל שֶׁהוּא תְלוּשׁ מְכָשִׁיר, לְאַפּוֹקֵי מַיִם שְׁבִבּוּרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת שְׁאִינָן תְלוּשִׁים מִן הַקֶּרֶקַע שְׁאִינָן מְכָשִׁירִים כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִתְלָשׁוּ: **הֶעֱלֵם מִן הַמַּיִם.** הִכְשָׁרוּ הַתְּרַמּוּסִין לְקַבֵּל טָמֵאָה בַּמַּיִם הַתְלוּשִׁים: **הַנוֹגְעִים בְּקֶפֶה טָמֵאִים.** שֶׁהִקְפָּה נַעֲשִׂיתָ רֵאשׁוֹן כְּשֶׁנִּגַּע בָּהּ אָדָם טָמֵא, וְהַתְּרַמּוּסִים הַנוֹגְעִים בְּקֶפֶה הוּוּ שְׁנֵי: **וְשֶׁאֵר כָּל הַתְּרַמּוּסִים.** שְׁאִין נוֹגְעִים בְּקֶפֶה: **טְהוּרִים.** דְּאִין שְׁנֵי עוֹשֶׂה שְׁלִישִׁי בְּחֻלִּין: **נְדָה מְדִיחָתוֹ וְהוּא טְהוּר.** דְּלֹא הִכְשָׁר לְקַבֵּל טָמֵאָה בַּמַּיִם שְׁמַחְבְּרִים בְּמְעָרָה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{ד}** דְּדוֹקָא בְּצָנוּן שֶׁחָשַׁב לְהַדְיָחוֹ הִכְשָׁר כְּשֶׁהֶעֱלֵתוֹ, אֲבָל הֵנִי לֹא. הַר"שׁ: **{ה}** **הֶעֱלֵם כו'.** כְּלוּמַר שֶׁלֹּא נִטְלָם מִתּוֹךְ הַקֶּפֶה שֶׁדָּרָךְ לְטַלֵּם קֶצֶתָם קֶצֶתָם אֲבָל הֶעֱלָה כָּלֵם כְּאֶחָד דְּהֵינּוּ שֶׁהֶעֱלֵם עִם הַקֶּפֶה: **{ו}** **טָמֵאִים.** וְתִימָה, מֵאִי שְׁנֵא מִשְׁק מְלֵא פְרוֹת דְּפָרֶק קָמָא מְשַׁנָּה ד' דְּלֹא הִכְשָׁרוּ בַּמַּיִם הַנוֹטְפִים מִן הַשֶּׁק. וְשֶׁמָּא הִכָּא נִיחָא לִיָּה טָפִי בְּהַדְחָה דְּקֶפֶה. הַר"שׁ: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שמור עיקר זה והוא שהפירות שנבללות במבוע מים או במקוה מים לא הוכשרו לטומאה בעוד שהם במים ההם עד שיצאו המים ממקום קבוצם או ממבועם ויפלו בהם הפירות או יפלו עליהם בכוונה ואז הן מוכשרין וזה לשונו בסיפרי יכול אפילו הן הפירות בבורות שיחין ומערות יהיו מוכשרין תלמוד לומר בכל כלי יטמא ואמרו עוד מה כלי מיוחד שהוא תלוש מן הקרקע אף אני ארבה את שמלאן לגבל בהן את הטיט ולכבס בהן את הכלים שהן תלושין מן הקרקע ומוציא את שבבורות ושבשיחין ושבמערות שאינן תלושין מן הקרקע ומשום זה העיקר אמרו בכאן כי צנון שבמערה נדה מדיחתו והוא טהור לפי שלא הוכשר כל זמן שהוא בתוך מי המערה עד שיצא ואפילו משהו ממי המערה ואז יהיה הקצה שיצא ממנו מוכשר בבלילה אשר עליו לפי שהמים שעל הצנון נתלש מן הקרקע ואז יטמא הצנון ההוא בנגיעת הנדה וזה הטעם עצמו בתורמוסים שבקופה לפי שהאיש הזה הטמא כשמעלה הקופה הוכשרו התורמוסין ונטמא מהם כל מה שנגע בקופה בעבור היות הקופה טמאה והיא הראשון לטומאה במגע הטמא הזה אשר נשאה מן המקוה ושאר כל התורמוסין טהורין לפי שהן תורמוסין של חולין ולא נמצאו בחולין שלישי כמו שביארנו בשני של טהרות: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ז

פירות שנפלו לתוך אמת המים, פשט מי שהיו ידיו טמאות ונטלן, ידיו טהורות והפרות טהורים. ואם חשב שיודחו ידיו, ידיו טהורות והפרות בכי יתן :

ר"ע מברטנורה ידיו טהורות. דלא בעינן פגנה לחלין. אבל אם היו פרות מעשר {ז} וכל שפן של תרומה, ידיו טמאות כשהיו, עד שיכבון להטביל ידיו: והפרות טהורים. ולא הכשרו, דלא אחשבה להך נפילה: ואם בשביל שיודחו ידיו. נתפנו לטל את הפרות מן המים, הפרות הרי הן בכי יתן ומכשרים לקבל טמאה מכאן ולהבא {ח}. דאחשבה להך נפילת פרות לטל ידיו בהגבהתו, והוי ליה משקה שסופו לרצון, דאף על פי שאין תחלתו לרצון הרי זה בכי יתן: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ז} הרמב"ם. וצריך עיון, דלפרות מעשר אין צריך אפלו נטילת ידים. ונראה לי להגיה פת במקום פרות. מהר"ו וורמיו"א. והיא קשוא עצומה. ומה שהגיה פת, אפתי קשה, דבפרות קימינן. ועוד, דלנגיעה אפלו פת אין צריך פגנה אף לתרומה: {ח} הינו לאחר שהעלם. דכל זמן שהם מחברים במים לא מתכשרי. תוספות: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם יתחיל מן ההלכה הזאת שטבילת ידים אינה צריכה כוונה וכבר העמיד הש"ס ההלכה הזאת בפירות חולין אמנם אם היו פירות מעשר או מה שהוא יותר קדוש מן המעשר אינו אפשר לו בלתי שיתכוין לטהר ידיו או ישארו בטומאה ואע"פ שהטבילן במים כיון שלא נתכוין דומיא דטבילת כל גופו שהיא צריכה כוונה כמו שביארנו בחגיגה: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ח

קִדְרָה שֶׁהִיא מְלֵאָה מִיָּם וְנִתְּוֶנָה לְתוֹךְ הַמְּקוֹה וּפָשֵׁט אֶב הַטְּמֵאָה אֶת יָדוֹ לְתוֹכָהּ, טְמֵאָה. מִגַּע טְמֵאוֹת, טְהוֹרָה. וְשָׂאֵר כָּל הַמְּשָׁקִין, טְמֵאִין, שְׂאִין הַמַּיִם מִטְּהָרִים אֶת שְׂאֵר הַמְּשָׁקִין :

ר"ע מברטנורה וּפָשֵׁט אֶב הַטְּמֵאָה אֶת יָדוֹ לְתוֹכָהּ טְמֵאָה. דְּכָלִי חָרֵס מְקַבֵּל טְמֵאָה מֵאֵב הַטְּמֵאָה הַנוֹגַע בְּתוֹכוֹ, וְלֹא עֲלֵתָהּ לוֹ טְבִילָה, וְאִף עַל פִּי שֶׁהוּא בְּתוֹךְ הַמְּקוֹה, לְפִי שֶׁהַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ חוֹצְצִים בֵּינָם וּבֵין מִי הַמְּקוֹה **{ט}** : מִגַּע טְמֵאוֹת טְהוֹרָה. אִם לֹא הָיָה אֵב הַטְּמֵאָה שֶׁנֹּגַע בָּהּ, אֲלֵא רֵאשׁוֹן לְטְמֵאָה וְהוּא הַנִּקְרָא מִגַּע טְמֵאוֹת, כְּלוּמַר הַנוֹגַע בְּאֲבוֹת הַטְּמֵאָה, אִזּוֹ טְהוֹרָה הַקְּדֵרָה, לְפִי שְׂאִין כָּלִי חָרֵס מְקַבֵּל טְמֵאָה אֲלֵא מֵאֵב הַטְּמֵאָה, וְנִמְצָא שֶׁלֹּא נִטְמְאָת הַקְּדֵרָה אֲלֵא מִחֲמַת מְשָׁקִים טְמֵאִים שֶׁבְּתוֹכָהּ שֶׁנִּטְמְאוּ וְחוֹזְרִים וּמִטְמְאִים אוֹתָהּ, וּמִשׁוּם הַכִּי אֵינָה מִטְמֵאָה, שֶׁהָרִי הַשְּׂקוֹ הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ בְּמִי מְקוֹה וְנִטְהָרוּ. אֲבָל שְׂאֵר מְשָׁקִים כְּגוֹן יַיִן שְׁמֹן וְחֵלֶב, אֵין הַמְּקוֹה מְטַהֵר אוֹתָם, דְּלֹא סִלְקָא לְהוּ הַשְּׂקָה, הַלְכָּד חוֹזְרִים וּמִטְמְאִים אֶת הַקְּדֵרָה, דְּרַבְּנָן גְּזָרוּ עַל הַמְּשָׁקִים שֶׁהָיוּ מִטְמְאִין כָּלִים **{י}**, גְּזָרָה מִשׁוּם מְשָׁקָה זָב וְזָבָה : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{ט}** כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּפֶרֶק י' דְּמִקְוֹאוֹת. הַרְמַב"ם. וְתִימָה, דְּאֲדַרְבֵּה שֶׁם נִתְבָּאֵר דְּמִלְּאָה מִיָּם אֵין חוֹצְצִים. וְהַפְּסוֹף מִשְׁנֵה הַקֶּשֶׁה עוֹד, דְּמִשְׁמַע שֶׁאִם לֹא הָיוּ חוֹצְצִים הֵיטֵה טְהוֹרָה. וְזֶה אֵינוֹ. וְעַקֵּר כְּמוֹ שֶׁפָּתַב בְּחִבּוּרוֹ, נִטְמְאָת הַקְּדֵרָה, שְׂאִין הַמְּקוֹה מְטַהֵר כָּלִי חָרֵס. וְכֵן הוּא בְּנִסְחַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל : **{י}** וְאֶפְלוּ נִטְמְאוּ בְּשָׁנִי. וְאֶפְלוּ מִחֲמַת יָדַיִם : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כִּבְר בִּיאָרְנוּ בְּתַחֲלַת הַסֵּדֵר שְׁכָלִי חָרֵס אֵין מְקַבֵּל טוּמְאָה אֲלֵא מֵאֵב הַטוּמְאָה בְּלִבָּד אוֹ בְּמִשְׁקִין טְמֵאִין וְשִׁמְעָה טוּמְאָה נִקְרָא כָּלִי רֵאשׁוֹן לְטוּמְאָה בְּעִבּוּר הַיּוֹתוֹ נוֹגַע בְּאֵב מֵאֲבוֹת הַטוּמְאָה וַיְדוּעַ מִמֶּה שֶׁבִּיאָרְנוּ שֶׁם כִּי אֲפִילוֹ הַמְּשָׁקִים אֲשֶׁר מִטְמְאִים בְּשָׁנִי יִטְמְאוּ הַכָּלִים וְאִמַּר בְּהַלְכָה הַזֹּאת כִּי כִשְׁפֵשֶׁט הָאִישׁ הַזֶּה אֲשֶׁר הוּא אֵב הַטוּמְאָה אֶת יָדוֹ וְנֹגַע בְּקֵדְרָה הַזֹּאת שֶׁהִיא טְמֵאָה וְאֵע"פ שֶׁהִיא בְּתוֹךְ הַמְּקוֹה לְפִי שֶׁנִּטְמְאָה בְּמִגַּע וְלֹא נִטְהָרָה בְּעִמְדָה בְּמִקְוֵה מִחֲמַת הַמַּיִם אֲשֶׁר בְּתוֹכָהּ כִּי הוּא חוֹצֵץ כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּעִשְׂרֵי שָׁל מִקְוֹאוֹת וְאִם הִיָּה זֶה שֶׁפָּשֵׁט יָדוֹ וְנֹגַע בְּקֵדְרָה הַזֹּאת בְּתוֹכָהּ מִגַּע טוּמְאָה ר"ל רֵאשׁוֹן אִזּוֹ הִיא טְהוֹרָה וְהַסְבָּה בְּזֶה כִּי הוּא אֵינוֹ מִטְמְאָה אוֹתוֹ בְּמִגַּע כְּמוֹ שֶׁהוּא עֵיקָרְנוּ אֲכֵן יִטְמְאָה מִשְׁקִין שֶׁבְּתוֹכָהּ וְאוֹתָן מִשְׁקִין יִטְמְאוּ הַקְּדֵרָה כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּח' שֶׁל פֶּרָה וְזֶהוּ אֵילוֹ לֹא הֵיטֵה בְּתוֹךְ הַמְּקוֹה אֲבָל

בעבור היותה בתוך המקוה לא יטמאו מים שבתוך הקדרה ואפילו נגעה בה הטומאה לפי שהמים הטמאים שנכנסו לתוך המקוה נטהרו ואע"פ שלא נתערבו בו כי המקוה מנען מלהטמא והוא בתוך המקוה והוא אמרו בסבת היותה טהורה ושאר כל המשקין טמאים [שאיין] המים מטהרין את שאר המשקין ר"ל אילו היתה הקדרה הזאת מלאה שאר ז' משקים כגון השמן או הדבש ודכוותהון ופשט מגע טומאות ידו לתוכה אותן משקין הן טמאין והיו מטמאין הקדרה ואע"פ שהיא בתוך המקוה אמנם בהיותה מלאה מים לא יטמא המים בתוך המקוה לפי שהמקוה מטהר מים טמאים ובמסכת טבול יום (פ"א) אמרו חומר במשקין משא"כ במים שהמשקין אין להן טהרה מטומאתן ואין טהורין בגוף ופוסלין את המקוה בשנוי מראה משא"כ במים וכבר ביארנו העיקר הזה בסוף מקיאות : (רמב"ם)

פרק ד - משנה ט

הַמַּמְלָא בְּקִילוֹן, עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים, טַמְאִין. רַבִּי
עֲקִיבָא אוֹמֵר, אִם נִגְבוּ, מִיַּד טְהוּרִים. וְאִם לֹא
נִגְבוּ, אֶפְלוּ עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, טַמְאִים :

ר"ע מברטנורה **הַמַּמְלָא בְּקִילוֹן**. כְּשֶׁהַמַּיִם מְכַנְסִים בְּמָקוֹם אֶחָד
וּמִבְּקָשִׁים לְהִבְיֹאן אֶל שְׂדֵה אַחֵר, עוֹשִׂים לָהֶן דָּרָךְ שְׂבִיבָאוּ בּוֹ אוֹתָן
הַמַּיִם, וְשֵׁם אוֹתוֹ דָּרָךְ שְׂאוֹתָן הַמַּיִם נִמְשָׁכִים בּוֹ נִקְרָא קִילוֹן, וְעַד
שְׁלֹשָׁה יָמִים אֵין אוֹתוֹ קִילוֹן מִתְנַגֵּב מִן הַמַּיִם שֶׁהַמְּשִׁיכוֹ לְתוֹכוֹ,
וּמְכַשְׂרִין אֶת הַפְּרוֹת שֶׁנִּפְלוּ לְתוֹכוֹ, שֶׁהָרִי הוּן לְרָצוֹן : **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר**
אִם נִגְבוּ מִיַּד. רַבִּי עֲקִיבָא לֹא פְּלִיג אֶתְנָא קַמָּא. דְּסַתָּם קִילוֹן אֵינוֹ מִתְנַגֵּב
עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים, וְתַנָּא קַמָּא בְּסַתָּם אֵירִי **[יא]**. וְהָכִי מוֹכַח בְּהַדְּיָא
בְּתוֹסְפָתָא, דְּמוֹדָה רַבִּי עֲקִיבָא בְּסַתָּם שֶׁהוּא שְׁלֹשָׁה יָמִים : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יא] כְּגוֹן שֶׁהַשְּׁלִיךְ פְּרוֹת בְּקִילוֹן וְלֹא יָדוּעַ אִם הָיָה בּוֹ לְהִטְפִּיחַ.
כְּסָף מְשֻׁנָּה. וְעַיִן תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מי שדולה שממלא מים בתעלת עץ או חרס וכיוצא בהם כי המים
הנשארים בקילון ההוא אשר מלא בו מכשיר את הפירות לפי שברצון נכנס
המים בקילון והוא זה בתוך ג' ימים אחר הדליה אמנם אחר ג' ימים הדבר

הנשאר בו אינו מכשיר לפי שאין רצונו שישארו המים באותו כלי יותר מן הזמן הזה ולא היתה כונתו אלא שהקילוח הוא ינגב אחר הזמן הזה ור"ע אומר כיון שלא נגבו כל לחלוחית שימצא בו ואפילו אחר ל' יום הוא ברצון ואין הלכה כר"ע: (רמב"ם)

פרק ד - משנה י

עצים שנפלו עליהם משקין וירדו עליהם גשמים, אם רבו, טהורים. הוציאם שירדו עליהם גשמים, אף על פי שרבו, טמאים. בלעו משקים טמאים, אף על פי שהוציאם שירדו עליהם גשמים, טהורין. ולא יסיקם אלא בידיים טהורות בלבד. רבי שמעון אומר, אם היו לחין והסיקו, ורבו המשקין היוצאין מהן על המשקין שבלעו, טהורים:

ר"ע מברטנורה שֶׁנִפְּלוּ עֲלֵיהֶם מִשְׁקִים. טמאים: אם רבו. מי גשמים על המשקים ההם, בטלום וטהורם: הוציאן כדי שירדו עליהם גשמים. דאחשביניהו לגשמים: אף על פי שרבו טמאין. דנטמאו הגשמים עצמן: בלעו משקין טמאים. כגון שהעצים נגובים מבחוץ ובתוכן משקין בלועין, אף על פי שהוציאן כדי שירדו עליהן גשמים דאחשביניהו לגשמים, אפלו הכי טהורין, דלא נגעו במשקין טמאין **יב**, שהרי בלעו: לא יסיקם אלא בידיים טהורות. שלא יטמאו הידיים את מי הגשמים שהחשבו ויחזרו ויטמאו את התנור, דמשקה מטמא כלי. אבל בידיים טהורות יכול להסיקם בתנור, והתנור טהור, ולא אמרינן דסוף משקה טמא הבלוע לצאת מחמת ההסק, דבעצים שהאש שולטת בהן ונאחז בהן האור **יג** כלין המשקים לתוכן, ואין יוצאים לחוץ כשמשקין בתנור: אם היו לחין. עצים הללו שבלעו משקין טמאין, ומחמת לחותן יצאו משקין עצמן מהן, ואם אותן משקים פלטו משקה הטמא הבלוע,

ורבו משקין שפעצמן על משקה הבלוע: טהורין. שבטלו אותן. ואין הלכה כרבי שמעון: (רי"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **יב** וקשה, דאפתי מאי קא משמע לן כשלא נגעו שלא נטמאו. וקרמבי"ם מסים, וקסיקן התנור טהור, ואין הפים שעליהם מתטמאין מן המשקים הבלועין בהן: **יג** אבל בלחים שאין האור נאחז בהן כל כך, טמאים, וליכא למימר שרבויה לחלחלתן מבטליו. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המשקין האלו הן שאר ז' משקין כיון שיפול עליהן שמן או דבש ברצון ואח"כ ירדו עליהן מי גשמים שלא ברצון ורבו מי גשמים על המשקין אותן משקין אינם מכשירין ואע"פ ששקעו משקים טמאים בגוף העצים אותן עצים טהורין והמשקין טמאים ג"כ הנכנסים בתוך העצים טהרו ואפילו ירד עליהם מי גשמים במתכוין אותן מי גשמים טהורין ולא נאמר מי גשמים אלו אשר על גבי העצים נתערב בהן המשקין טמאין שבלעו ויהיה הכלי טמא שלא ישרף אלו העצים הבלולין במי גשמים אלא בידיים טהורות כדי שלא יטמא מי גשמים שעל גבן ויטמאו אותן משקים התנור בעת ההסק כמו שנתבאר במס' כלים [פ"ט מ"ה] וחלק ר"ש על ת"ק ואמר כשאנו אומרים שמשקין שבלעו העצים טהרו ואינם מטמאין התנור דוקא כשהיו העצים לחים ותצא לחלוחית מן העץ עצמו בשעת שריפה יותר ממשקין טמאים שבלע אבל אם לא יהיה הדבר כן אז מטמאים אותן העצים התנור בשעת ההסק בעבור יציאת משקין שבלעו מתוכן ואין הלכה כר"ש: (רמב"ם)

ה

פרק

א

משנה

-

ה

פרק

מִי שֶׁטָבַל בַּנְּהָר, וְהָיָה לְפָנָיו נְהָר אַחַר וְעֵבֶר בּוֹ,
טָהְרוּ שְׁנַיִם אֶת הָרֵאשׁוֹנִים. דָּחָהוּ חֲבֵרוֹ
לְשֹׁכְרוֹ, וְכֵן לְבִהְמָתוֹ, טָהְרוּ שְׁנַיִם אֶת
הָרֵאשׁוֹנִים. וְאִם כִּמְשַׁחַק עָמוּ, הֲרִי זֶה בְּכִי
יִתֵּן:

ר"ע מברטנורה מִי שֶׁטָבַל בַּנְּהָר. ומים שעליו מכשירין, שְׁהָרִי לְרָצוֹן הוּן:
וְהָיָה לְפָנָיו נְהָר אַחַר וְעֵבֶר בּוֹ. ומים שעליו מן הַנְּהָר הַשְּׁנִי אֵינָן לְרָצוֹן
וְאֵינָן מְכַשְׁרִין: טָהְרוּ. מִי הַנְּהָר הַשְּׁנִי, מִים שֶׁהֶעֱלָן עָמוּ מִן הַטְּבִילָה,
וְאֵינָן מְכַשְׁרִין לֹא אֵלּוּ וְלֹא אֵלּוּ: דָּחִיו. דָּחָהוּ: לְשֹׁכְרוֹ. שְׁהָיָה חֲבֵרוֹ שְׁכּוֹר
וּמְתוֹדֵךְ שְׁכָרוֹתוֹ דָּחָהוּ וְהִפִּילוֹ בַּנְּהָר: וְכֵן לְבִהְמָתוֹ. שֶׁהִפִּיל אֶת הַבְּהֵמָה
בְּשִׁכְרוֹתוֹ בַּנְּהָר, וְהָיָה עָלָיו מִי טְבִילָה, וְעַל הַבְּהֵמָה מִים לְרָצוֹן: טָהְרוּ
שְׁנַיִם. שְׁהָיָה עַל יְדֵי שְׁכָרוֹת וְלֹא לְרָצוֹן: אֶת הָרֵאשׁוֹנִים. שְׁהָיָה לְרָצוֹן:
וְאִם כִּמְשַׁחַק. דָּחָה אֶת חֲבֵרוֹ בַּנְּהָר אוֹ אֶת הַבְּהֵמָה, גַּם הַשְּׁנַיִם בְּכִי יִתֵּן,
דְּכֻלְהוּ לְרָצוֹן נִינְהוּ: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם מִי שֶׁטָבַל בַּנְּהָר וְהָיָה לְפָנָיו נְהָר אַחַר וְכִי יוֹתֵן. אֲשֶׁר יִטְבּוֹל בּוֹ
אֵין סִפְקָא כִּי הַמִּים אֲשֶׁר עַל שֶׁטַח גּוֹפּוֹ הוּא בְּכִי יוֹתֵן לְפִי שֶׁהוּא בְּרָצוֹנוֹ וְכּוֹנְתּוֹ
וּמִי שֶׁעֵבֶר בַּנְּהָר הַמִּים אֲשֶׁר נִבְלַל בֵּהֶם אֵינָן בְּכִי יוֹתֵן כִּמוֹ שֶׁקֹּדֶם לָנוּ ע"כ
אִמְרוּ כִּי כִשְׁטָבַל בַּנְּהָר וַיֵּצֵאוּ הַמִּים הֵם עַל שֶׁטַח גּוֹפּוֹ הֵן מְכַשְׁרִין וְאִם עֵבֶר
אַחַר כֵּךְ בַּנְּהָר אַחַר הַמִּים אֲשֶׁר עַל שֶׁטַח גּוֹפּוֹ אֵינָן בְּכִי יוֹתֵן וְזֶהוּ עֵנִין אִמְרוּ
טִיְהָרוּ שְׁנַיִם אֶת הָרֵאשׁוֹנִים וְכֵן אִם דְּחִייהו חֲבִירוֹ אַחַר הַטְּבִילָה וְנִפְלַב בְּמִים
אוֹתָם הַמִּים שֶׁעַל גּוֹפּוֹ אֵינָן בְּכִי יוֹתֵן אֲבָל כִּשְׁחֲבִירוֹ מִצַּחַק עָמוּ אִזּוֹ הוּא
נִפְלַתוֹ לְמִים וּבְלִילְתוֹ לְרָצוֹנוֹ וְאֵינוֹ אֲנוֹס בְּזֶה וְע"כ מִים שֶׁעַל בִּשְׂרוֹ בְּכִי
יוֹתֵן: (רמב"ם)

פּוּק ה - מִשְׁנָה ב

הִשָּׁט עַל פְּנֵי הַמִּים, הַנְּתִיזוֹן, אֵינָן בְּכִי יִתֵּן. {א}.
וְאִם נִתְפָּוֵן לְהַתִּיז עַל חֲבֵרוֹ, הֲרִי זֶה בְּכִי יִתֵּן.

הַעוֹשֶׂה צָפוֹר בַּמַּיִם, הַנִּתְזֵין וְאֵת שְׂבָה, אֵינֶן בְּכִי יִתֵּן :

ר"ע מברטנורה הַנִּתְזֵין. שְׂלֹא בְּכֹנָה : הַעוֹשֶׂה צָפוֹר בַּמַּיִם. שְׂמַעְלָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם רְתִיחוֹת כְּמִין אֲבַעְבוּעוֹת : הַנִּתְזֵין. בַּעֲשִׂית אֲבַעְבוּעוֹת : וְאֵת שְׂבָה. דְּהֵינּוּ מִי אֲבַעְבוּעוֹת עֲצָמֹן. וְאֵית דְּגָרְסִי, הַעוֹשֶׂה צָפוֹר בַּמַּיִם. כְּמוֹ שְׂעוֹשִׂים הַנְּעָרִים כְּמִין צָפוֹר שֶׁל קָנָה אוֹ שֶׁל עֵץ חֲלוּל, לְנִתְזוּ מִמֶּנּוּ הַמַּיִם בְּצַחוּק **{ב}** : וְאֵת שְׂבָה. הַמַּיִם הַנִּשְׁאָרִים בְּצָפוֹר : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{א}** אֵינֶן כּוֹי. וְהַמַּיִם הָעוֹלִים עָלָיו, בְּכִי יִתֵּן. הַרְמַב"ם : **{ב}** שְׂמַנְתְּזֵין עַל לֹא דָבָר בְּאֹוִיר. לֹא כְּמַתְכִּינֹן לְנִתְזוּ עַל חֲבֵרוֹ דְּרִישָׁא, וְכַמְשַׁחַק דְּמִשְׁנָה א' : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הַעוֹשֶׂה צָפוֹר. שֶׁהוּא מִנְתְּזוּ מֵיִם בּוֹרִיקְתּוֹ וְהֵם הַעוֹשִׂים זֶה הַנְּעָרִים אֲצִלְנוּ מִקְנִיִּם לְצַחוּק וְאֵין הַכוּוּנָה מֵהֵם שִׁיבְלָלוּ בֵּהֶם אוֹתוֹ דָּבָר שִׁיבְלָל בֵּה בַעַת הַצַּחוּק וְכֵן הַמַּיִם אֲשֶׁר יִשְׁאָרוּ בֵּה עַד שֶׁנִּשְׁאָר אֵינּוּ בְּכִי יוֹתֵן לְפִי שֶׁאֵין בְּכוּוּנָה הַשְׁאֲרָתוֹ שֵׁם : (רמב"ם)

פּוֹרַק ה - מִשְׁנָה ג

פְּרוֹת שְׂיָרַד הַדְּלָף לְתוֹכֹן וּבְלָלֹן שְׂיִנְגָבוּ, רַבִּי שְׂמַעוֹן אוֹמֵר, בְּכִי יִתֵּן **{ג}**. וְחַכְמַיִם אוֹמְרִים, אֵינֶן בְּכִי יִתֵּן :

ר"ע מברטנורה וּבְלָלֹן שְׂיִנְגָבוּ. בְּלָל כָּל הַפְּרוֹת בַּמַּיִם, שְׂכַשְׂיָהּיו הַמַּיִם מִפְּזָרִים בְּכָל הַפְּרוֹת, יִתְנַגְּבוּ יוֹתֵר מִהֲרָה : וְחַכְמַיִם אוֹמְרִים אֵינֶן בְּכִי יִתֵּן. וְהַלְכָה כְּחַכְמַיִם : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{ג}** בְּכִי יִתֵּן. הַטַּעַם, דָּאָף עַל גַּב דְּלֹא נִיחָא לִיהַּ הַדְּלָף, מְכַל מְקוּם כִּינּוּ דְּבָלְלוּ כְּדִי לְהַתְפַּשֵּׁט הַמַּיִם בְּכָלֹן, חָשׁוּב נִיחָא לִיהַּ. מִהַר"ם : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שיגובו. בעבור שיגבהו בהתפזרות המים בבללן והלכתא כחכמים : (רמב"ם)

פרק ה - משנה ד

המודד את הבור בין לעמקו בין לרחבו, הרי זה בכי יתן, דברי רבי טרפון. רבי עקיבא אומר, לעמקו, בכי יתן. ולרחבו, אינו בכי יתן :

ר"ע מברטנורה לעמקו בכי יתן ולרחבו אינו בכי יתן. כשצמד מודד עמקו של בור בקנה, נכר רשם המים בקנה עד כמה הן מגיעים, ומתוך כך יודע עמקו, לפיכך רוצה הוא במשקה שברשם {ד}. אבל לרחבו אינו רוצה במשקה שברשם. והלכה כרבי עקיבא {ה}, שחזר רבי טרפון להיות שונה כדבריו : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ד} ואפלו מה שלמטה מן הרשם. משום דאי אפשר לרשם בלעדו. תוספתא : {ה} ואפלו לאיכא דאמרי דרבי טרפון לאו חברו הנה : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם פי לרחבו. שידע כמה רחבו. ועמקו שידע כמה עמקו ואין ספק כי כשישער הרום בידו או במדה שהוא מתכוין בלילת המדה ההיא או ידו וע"כ המים הנתנין בידו או במדה מכשיר כשנגעו בהן בפירות בכוונה כמו שקדם ביאורו והלכה כר"ע : (רמב"ם)

פרק ה - משנה ה

פֶּשֶׁט יָדוֹ אוֹ רַגְלוֹ אוֹ קָנָה לְבוֹר לַיַּדַּע אִם יֵשׁ בּוֹ מַיִם, אֵינָן בְּכִי יִתְּנוּ. לַיַּדַּע כִּמָּה מַיִם יֵשׁ בּוֹ, הֵרִי זֶה בְּכִי יִתְּנוּ. זָרַק אָבֹן לְבוֹר לַיַּדַּע אִם יֵשׁ בּוֹ מַיִם, הִנֵּתְזִין, אֵינָן בְּכִי יִתְּנוּ. וְאֵת שְׂבָאֲבוֹן, טְהוּרִים :

ר"ע מברטנורה לַיַּדַּע כִּמָּה מַיִם יֵשׁ בּוֹ. רוֹצֵה בְּמִשְׁקָה שְׂפָרְשָׁם, כְּדָאֲמַרְוּ, לְפִיכָד הוּי בְּכִי יִתְּנוּ. אֲבָל לַיַּדַּע אִם יֵשׁ בּוֹ מַיִם, אֵין צְרִיךְ רִשָּׁם שֶׁל מִשְׁקָה **{ו}** : וְשְׂבָאֲבוֹן. כְּלוּמַר, שְׂבָאֲבוֹן נִמְי טְהוּרִים, שְׂאִין מְכַשְׂרִים **{ז}** : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{ו}** אֶלָּא עַל יְדֵי הַרְגָּשׁ בְּלִבְד יָדַע אִם יֵשׁ בּוֹ מַיִם. וְאִף עַל פִּי דְכִשְׂמַרְגִּישׁ אֵי אֶפְשָׁר שְׁלֵא יַעֲלוּ בּוֹ הַמַּיִם, מִכָּל מְקוֹם אֵין כְּוִנְתּוֹ לְעֵלִית שׁוּם מַיִם כָּלֵל וְאֵין צְרִיךְ לָהֶם : **{ז}** וְהַרְמַב"ם מְפָרֵשׁ נִמְי לְעִנְיָן שְׂאִין מְקַבְּלִין טְמֵאָה, וְאִף שְׂהָאֲבוֹן נִרְאָה עַל שְׁטַח הַמַּיִם, אֵינָן כְּתְלוּשִׁין. וְכֵן כְּתַב מְהַר"ם, אִם פֶּשֶׁט טְמֵא יָדְיוֹ וְנִטְלוּ מִן הַמַּיִם, מַיִם שְׁעָלְיוֹ טְהוּרִים. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אִמְרוּ אֵת שְׂבָאֲבוֹן טְהוּרִים שֶׁהַמַּיִם אֲשֶׁר עַל הָאֲבוֹן הֵיחָא אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַבוֹר דִּינוֹ כְּדִין מִי הַבוֹר שֶׁהוּא טְהוּר לֹא יִתְטַמֵּא וְלֹא יִכְשִׁיר כְּמוֹ שְׂבִיאָרְנוּ אַע"פ שֶׁהָאֲבוֹן נִרְאָה לְמַעֲלָה מִשְׁטַח הַמַּיִם וְהַדְּבַר הַנִּרְאָה מִמֶּנּוּ בְּלוּל אֵין דִּין הַמַּיִם אֲשֶׁר עַל הַחֲלֵק הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ דִּין מַיִם תְּלוּשִׁים : (רמב"ם)

פרק ה - משנה ו

הַחוּבֵט עַל הַשְּׁלַח, חוּץ לַמַּיִם, בְּכִי יִתְּנוּ **{ח}**. לְתוֹךְ הַמַּיִם, אֵינָן בְּכִי יִתְּנוּ. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, אִף

לְתוֹךְ הַמַּיִם בְּכִי יִתֵּן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְכַּוֵּן שְׂיֵצְאוּ עִם הַצּוּאָה :

ר"ע מברטנורה **החובט על השלח**. מכה בעור אחר רחיצתו כדי לנער מן המים: **השלח**. העור כמות שהוא כשמשטיים אותו מן הבהמה [בראשית לז] נקרא שלח. תרגום ויפשיטו, ואשלחו: **שהוא מתכוון שיצאו עם הצואה**. מתכוון שיצאו המים עם הלכלוך שנתחבר בהן, לפיכך מכשיר מה שנתז ממנו ואפלו שהוא בתוך המים. ואין הלכה כרבי יוסי: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{ח}** **בכי יתן**. שפונתו בלי ספק הוצאת המים, והוי כמו מרעיד את האילן. אבל כשנחבט והוא בתוך המים, אין זה כונתו כיון שהוא שקוע במים. הרמב"ם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שלח. העור בצמרו כמו שמפשיטים אותו כאשר יחבט אותו במטה והוא חוץ למים כונתו בלי ספק הוצאת המים והוא כמו מרעיד את האילן להשיר ממנו משקין שהוא מכשיר כמו שנקדם אמנם כשנחבט והוא בתוך המים אין כונתו יציאת המים מן העור כיון שהוא שקוע במים וא"ר יוסי כי אז ג"כ הוא מתכוין שיצא המים הנכנס בגופו עם מה שנתלה בו מן הצואה וע"כ מכשיר הדבר שיצא ממנו ונתז ואפי' בתוך המים ואין הלכה כר"י: (רמב"ם)

פ ר ק ה - מ ש נ ה ז

המים העולין בספינה ובעקל ובמשוטות, אינו בכי יתן. במצודות ובקשתות ובמכרות, אינו בכי יתן. ואם נער, בכי יתן **{ט}**. המוליד את הספינה לים הגדול **{י}** לצרפה, המוציא מסמר לגשמים לצרפו, המניח את האוד בגשמים לכבותו, הרי זה בכי יתן:

ר"ע מברטנורה העקל. מקום בשולי הספינה שמתקבצים שם המים הנכנסים בסדקים של ספינה: **אם נער.** להסיר המים שעליהן. כמו המנער טליתו: **לצרפה.** לבדקה אם המים נכנסים לתוכה אם לאו. פרוש אחר, לחזקה ולחסמה. לפי שפשהיא ביבשה, נבקעת מאליה, ומכניסים אותה בים כדי שתשרה במים ויסתמו בקועיה וסדקיה: **מסמר לגשמים לצרפו.** לחזקו ולחסמו, כשיבאו עליו מים לאחר שנתלבן באש: **אוד.** עץ שמקצתו אכלה האש: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ט} נער כו'. והוא הדין ובספינה ודכותה. וקשה, אמאי לא תננהו בחד בבא: **{י} הגדול.** תנא בארץ ישראל קאי ובאותו ים רגילין בכך: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם עקל. הוא מקים בתוך הספינות אשר מתקבץ בו המים שמזדלגין מבקיעות הספינה ויתקבצו בהם מים תמיד ומשוטות בערבי מגאר"ף ומצודות ורשתות ומכמורות כולן מיני השבכות שצדין בהן החיות ואמרו אם נער בכי יותן ר"ל כי נעירת השבכה במים מה שינער ממנה הוא בכי יותן לפי שכונתו אז הוצאת מים ממנה וענין אמרו בספינה לצרפה כדי שתתחסם ויסגר בקיעתה לפי שהספינה שהיתה ביבשה תבקע:

ואמרו מסמר לצרפו שיקשהו בעבור כי ברזל כשהלבינוהו באש וכבוהו במים הוא מתחזק ומתחסם והנפחים קורין לזה מקשה וחכמים קורין אותו צריפה וקורין לו ג"כ חסום:

ואוד. ידוע שהוא אוד של אש: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ח

קסיא של שלחנות והשיפא של לבנים, אינו בכי יתן. ואם נער, בכי יתן:

ר"ע מברטנורה **קסיא של שלחנות.** כסוי שמכסין על השלחן שלא יפל על המזון שעליו מים או דבר של טנוף ולכלוך: **והשיפא של לבנים.** מחצלת של שיפא ושל גמי שמכסים על הלבנים להגן מן הגשמים. והרי אלו כמו בשביל שלא ילקה הכתל שאינן בכי יתן: **אבל אם נער.** שמתכונן להדיחם, הרי זה בכי יתן: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם קסיא של שולחנות. הכסוי שכופין על שולחני המזון כדי שלא יפול במזון אשר על השולחן מים או כיוצא בהן ושיפא של לבנים כסוי שעושין ללבנים שמכסים אותן שלא יפול עליהן מים קודם בשולם ויפסדו: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ט

כָּל הַנְּצוּק, טְהוֹר, חוּץ מִדְּבַשׁ הַזֵּיפִין {יא},
וְהַצִּפְחַת. בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים, אִף הַמְּקָפָה שֶׁל
גְּרִיסִין וְשֶׁל פּוֹל, מִפְּנֵי שֶׁהִיא סוֹלֶדֶת לְאַחֲרֵיהָ
: {יג}

ר"ע מברטנורה **כָּל הַנְּצוּק טְהוֹר.** אם מערה מפלי טהור לכלי טמא, מה שבעליון טהור, דנצוק אינו חביר. חוץ מהני דחשיב, מפני שסולדים לאחוריהם, כשהקלוח נפסק, חוזר הנשאך למעלה: **מדבש הזיפים.** אית דמפרשי דבש טוב וחסוב, שמתוך חשיבותו מזיפין אותו {יב} ומערבין בו פסלת. ואית דאמרי, על שם מקומו שבא מזיף. כמו בבא הזיפים ויאמרו לשאול (תהלים נד): **והצפחת.** מאכל עשוי מקמח ודבש והוא רך כל כך שיכולים להציקו. ודומה לו כצפחית בדבש [שמות טז]: **המקפה.** תבשיל שאינו לא רך ולא קשה אלא קפוי, קרוי מקפה: **של גריסין.** פולים טחונות וגרוסות ברחים: **ושל פולים.** שלמות שאינן גרוסות ברחים: **מפני שהיא סולדת לאחוריה.** כשהקלוח נפסק, חוזר אותו עמוד השותת שהיה קצתו במשקין טמאין שבפלי התחתון ונמשך למעלה למשקין שבפלי העליון הטהור, ומטמא כל מה שבפלי העליון: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יא} **חוץ כו'**. ואפלו מערה מצוין לצוין. הרמב"ם: {יב} והכי נמי מפרשי [תהלים נד] בבא הזיפים, שקרנים והולכי רכיל שמזיפים דבריהם. גמרא: {יג} **שהיא כו'**. ולתנא קמא פיון שאין בהם ריר כל כך כמו דבש הזיפין והצפחת, לא חשיב להו. תוספות: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ענין ההלכה הזאת כי כשיהיה הכלי טהור ובו משקין טהורים והריק מהם בכלי אחר טמא כל מה שנכנס מהמשקים בכלי התחתון הטמא הוא טמא בלי ספק ואשר ישאר מן המשקים בכלי הטהור אשר יריק ממנו הרי הן טהורין ולא נאמר הרי נתחברו משקים אשר בכלי העליון לדבר השותת אשר הוא עמוד מכלי אל כלי ואותו עמוד הוא נקרא נצוק וזה הטעם אמרו בכאן כל הנצוק טהור:

וזיפים וצפחת. שני מקומות בארץ ישראל שהיה דבשם בתכלית העובי וע"כ יחבר נצוק שלהן בין המשקין אשר בין שני הכלים וישובו מה שבתוכם יחדיו משקים טמאים:

ומקפה של גריסין ושל פול תבשיל של פולים הטחונין ובלתי טחונין וטעם זה מה שזכר מפני שהיא סולדת לאחוריה פירוש כי כשנפסק הקלוח והריק ידו חזר אותו עמוד השותת אשר היה קצתו במשקין טמאים למשקין אשר בכלי העליון הטהור ויטמא המשקין אשר היה הערוי מהן וזה משום עובי עצמה ר"ל עובי עצם המקפה הזאת של פולין: (רמב"ם)

פרק ה - משנה י

המערה מִחֵם לֶחֶם, וּמְצוּיִן לְצוּיִן, וּמִחֵם לְצוּיִן, טָהוֹר. מְצוּיִן לֶחֶם, טָמֵא. רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר, אִף הַמְּעָרָה מִחֵם לֶחֶם וְכֹחוֹ שֶׁל תַּחְתּוֹן יָפָה מִשָּׁל עֲלִיוֹן, טָמֵא:

ר"ע מברטנורה המערה מחם לחם. הכי נמי אירי שמשקין שבכלי העליון שפערה ממנו, טהורים. ושבכלי תחתון שפערה לתוכו, הן טמאין: מצונן לחם טמא. שתחתון החם מעלה הכל לעליון הצונן ומטמאו [יד], שהענן העולה מן החם כמשקה הוא חשוב: **ולחו של תחתון יפה**. שחמו גדול משל עליון. ואין הלכה כרבי שמעון, שכיון שהעליון חם, אף על פי שהתחתון יותר חם ממנו, אין פעלתו של תחתון נפרת בעליון ואינו מטמאו: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יד] כמו זעת המרחץ. הר"ש. וקצת קשה, דאם כן אפלו בלא נצוק נמי יהא טמא. ואולי דאי אפשר בלא נצוק. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם השמר בביאור המשנה הזאת מה שזכרתי לך בהלכה אשר לפנייה והוא כי הכלי אשר יריק ממנו טהור ואשר יריק אליו טמא וטעם אמרו מצונן לחם טמא לפי שעמוד המשקה אשר יקרא נצוק יתחמם בהיות קצהו בכלי החם ויעלה ההבל עם הנצוק מתוך הכלי החם הטמא ויחמם המשקה אשר בכלי העליון וע"כ שב טמא לפי שההבל החם חבר ביניהם והוא עולה מן הטמא אל הטהור ור"ש אומר כי הענין הזה עצמו חייבנו לומר במי ששפך משקה חם טהור בכלי שיש בה משקה טמא יותר חם ממנו לפי שמן הטמא הזה שהוא יותר חם יעלה הבל רותח עם הנצוק ויוסיף בחמימות המשקה הטהור וזהו פי' אמרו כחו של תחתון יפה משל עליון טמא ואין הלכה כר"ש לפי שכיון ששניהן חמין ואע"פ שהתחתון יותר חם מן העליון לא יראה לו פעולה ברורה במשקה אשר שופך ממנו: (רמב"ם)

פרק ה - משנה יא

האשה שהיו ידיה טהורות, ומגיסה בקדרה טמאה, אם הזיעו ידיה, טמאות. היו ידיה טמאות, ומגיסה בקדרה טהורה, אם הזיעו ידיה, הקדרה טמאה. רבי יוסי אומר, אם נטפו. השוקל ענבים בכף מאזנים, היין שבכף,

טהור, עד שיערה לתוך הכלי. הרי זה דומה לסלי זיתים וענבים כשהן מנטפין :

ר"ע מברטנורה ומגיסה בקדרה. מהפכת בכף שבידה לתבשיל שבקדרה : **אם הזיעו ידיה.** מהבל הקדרה, נטמאו ידיה פאלו נגעה במשקה שבקדרה : **היו ידיה טמאות.** אם הזיעו ידיה, נטמאת הזעה מחמת ידיה, ונטמאת הקדרה, לפי שההבל מתפר בין הזעה שבידיה למשקין שבקדרה **{טו}** : **רבי יוסי אומר אם נטפו.** אין הקדרה טמאה אלא אם כן נטפו טפין מן הזעה שבידיה לתוך הקדרה. ואין הלכה כרבי יוסי : **היין שבכף טהור.** ואינו מכשיר, דלא החשב להיות משקה עד שיערה אותו לתוך הכלי. וכמו שאין לו תורת משקה לענן הכשר, כך אין לו תורת משקה לענן טמאה ולענן יין נסך : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {טו} דלא חלקו לעיל בין עליון חם לתחתון חם אלא כשהעליון טהור, אבל כשהעליון טמא, לעולם מטמא התחתון. נראה לי : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם לפי שזכר בהלכה אשר לפני כי ההבל העולה מן הכלי הטמא הוא כמו המשקים טמאים ויטמאו שנה מה שדומה לזה ואמר כי כשתגיס האשה הטהורה הקדרה טמאה בכף והזיעו ידיה מן ההבל העולה מן הקדרה שידיה טמאות לפי שנגעה במשקין טמאין לפי שההבל אשר בלל ידיה הוא ממשקין טמאין וחלופו כשהיו ידיה טמאות והקדרה טהורה והזיעו ידיה בהבל אותה זיעה היו משקין טמאים לפי שנטמאו בידיה ויטמאו כל מה שבקדרה לפי שההבל מחובר בין המשקה שהוא אשר על ידיה ובין מה שבקדרה ורבי יוסי אומר עד שנטף מזיעת ידיה בקדרה ואז תהיה טמאה ואמרו בכאן קדרה טמאה ר"ל הדבר אשר בקדרה לפי שכבר ביארנו בתחלת המסכתא שמשקין שנטמאו מחמת ידים לא יטמאו כלים אא"כ תחשוב זיעת היד הנה בהבל כאילו הן משקים טמאים היוצאים מן הטמא ויחושו לו ופירוש אמרו היין שבכף טהור כי אינו מכשיר עד שישימו בכלי ואז יהיה משקה ויכשיר ואין הלכה כר' יוסי : (רמב"ם)

פרק ו - משנה א

הַמַּעֲלָה פְּרוֹתָיו לַגַּג מִפְּנֵי הַכְּנִימָה, וַיֵּרֶד עֲלֵיהֶם טַל, אֵינָם בְּכִי יִתֵּן. אִם נִתְכַּוֵּן לְכָד, הֲרִי זֶה בְּכִי יִתֵּן. הָעֶלֶן חֲרָשׁ, שׁוֹטָה וְקָטָן, אִף עַל פִּי שְׁחָשֵׁב שְׂיֵרֵד עֲלֵיהֶן הַטַּל, אֵינָן בְּכִי יִתֵּן, שְׂיֵשׁ לָהֶן מַעֲשָׂה וְאִין לָהֶן מַחֲשָׁבָה :

ר"ע מברטנורה הַמַּעֲלָה פְּרוֹתָיו לַגַּג מִפְּנֵי הַכְּנִימָה. תולעים הגדלים בפירות. לשון ותהי הכנים (שמות ח) : אִם נִתְכַּוֵּן לְכָד. שְׁחָשֵׁב שְׂיֵרֵד עֲלֵיהֶן טַל **{א}** : שְׂיֵשׁ לָהֶן מַעֲשָׂה. כגון אם היו שופכים עליהן טל בכונה, היו מכשרין : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {א} והוא הדין לא נתכּוּן וְשָׁמַח, כְּדֹאִיתָא בְּתוֹסַפְתָּא, עוֹדְהוּ הַטַּל עֲלֵיהֶן הֲרִי הוּא בְּכִי יִתֵּן. רש"י. ועין תוספות יום טוב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כנימה. התולעים הנולדים בזרעים ובפירות ופירוש יש להן מעשה לפי שאם שפכו עליהם המים בכוונה היו מכשרין : (רמב"ם)

פרק ו - משנה ב

הַמַּעֲלָה אֶת הָאֲגָדוֹת וְאֶת הַקְּצִיעוֹת וְאֶת הַשּׁוֹם לַגַּג בְּשִׁבִיל שְׂיִמְתִּינוּ, אֵינָן בְּכִי יִתֵּן. כָּל

הַאֲגָדוֹת שֶׁל בַּיִת הַשְּׁוֹקִים, טַמְאִין. רַבֵּי יְהוּדָה
מְטִיֵּהוּ בַּלְחִים **(ג)**. אָמַר רַבֵּי מְאִיר, וְכִי מִפְּנֵי
מָה טַמְאוּ, אֲלֵא מִפְּנֵי מִשְׁקָה הַפֶּה. כָּל
הַקְּמָחִין וְהַסְּלֵתוֹת שֶׁל בַּיִת הַשְּׁוֹקִים, טַמְאִים.
הַחִילְקָה, הַטְּרָגִיס וְהַטְּסָגִי, טַמְאִים בְּכָל
מְקוֹם:

ר"ע מברטנורה **המעלה את האגדות.** של ירק: ואת הקציעות. כותשים
התאנים במכתשת ועושים אותן כעין כפרות גדולות, והן נקראות
קציעות: **ימתינו.** לשון לחלוח **(ב)**. ודומה לו בגמרא פרק לא נחפר נפבא
בתרא דף יח] מיתנא קשה לפתלים: **אינו בכי יתן.** אם ירד עליהן טל: **כל**
האגדות. של ירק: **של בית השוקים טמאין.** לפי שהמוכרים רגילים
לזלף עליהן מים כדי ללחלח, והן מכשרין לקבל טמאה, והידיים
ממשמשים בהן תמיד, הלכך הן בחזקת טמאה: **מפני משקה הפה.** אף
על פי שאין מזלפין עליהן מים כשהן לחין, מפל מקום רגילים לתת
עליהן משקה היוצא מן הפה כדי להסיר האבק שעליהן, ובו הן
מכשרין. ואיכא בין תנא קמא לרבי מאיר מקום שאין רגילין ללחלחם
במשקה הפה, לרבי מאיר טהורים. ולתנא קמא בכל ענין טמאים, דאף
בלחין נותנין בהן מים. והלכה כתנא קמא: **הקמחין והסלתות של בית**
השוקים טמאין. לפי שלותתים החטים שלהם קדם שיטחנו אותן והן
מכשרות, והידיים ממשמשים בהן תמיד, לפיכך הן בחזקת טמאה:
החילקה. חטה כתושה ונחלק כל גרעין לשנים: **טרגיס.** שנחלק כל
גרעין לשלשה: **טסגי.** שנחלק כל גרעין לארבעה: **בכל מקום.** אפלו
שלא בבית השוקים, שהכל מזלפין עליהם מים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **(ב)** שיתלחלו מאליהן מן האויר. מהר"ם. ועין תוספות יום
טוב: **(ג) בלחים.** שאין דרך להתיו עליהן מים אלא אם עמדו ימים כו'.
הרמב"ם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אגודות. כמשמען. קציעות דבילה של תאנים. השום כמשמעו:

בשביל שימתינו. שיעמדו זמן ארוך ולא יפסדו ואמרו אינן בכי יותר ר"ל אם
ירד עליהן טל אינם בכי יותר ואע"פ שהוא ידע כי א"א שלא ירד עליהם טל
כל הלילה. ואגודות של שווקים טמאין לפי שהמוכרין מנתזין עליהם מים
תמיד והן מוכשרין והידיים ממשמשין בהן טמאין וטהורין וע"כ הן בחזקת
טומאה ורבי יהודה אומר כי כשהן לחים אין מנתזין עליהם מים לפי שאין
מנתזין מים על הירקות אלא אם עמדו ימים כדי שיראו לחין וכיון שהן

לחין אין מתיזין עליהן מים ע"כ הן טהורין כיון שאינן מוכשרים ואמר ר"מ כי אע"פ שהן לחין ואינן צריכין בלילה אעפ"כ מנתזין עליהן במשקה פה כדי שיסור האבק וע"כ הן מוכשרין והמחלוקת שבין ת"ק ור"מ כי ר"מ אשר נותן הטעם מפני המשקה הפה אם היה מנהגם שלא יעשו כן הן טהורים ות"ק אמר כי כולן מוכשרין ועל כן הן בחזקת טומאה באיזה ענין שיהא והלכה כתנא קמא:

והקמחין. הקמח שנבללו חטיו קודם הטחינה וסלתות הוא אשר יוסרו סוביו בהכרח ואז יעשה סולת ובעבור היותו מוכשר והוא בשווקים וכל הידים מחפשין בו וקונים אותו על כן הוא בחזקת טומאה:

וחליקה. חטה טחונה כל גרעין לשנים:

וטרגיס. כל גרעין לשלשה:

וטסני. גרעין חלוק לארבע וזה המין ג"כ בגריס הנטחן אחר השרייה במים ועושין ממנו הריפות וכיוצא בהם ממעשה קדרה ואמרו בכל מקום שזה הוא אם הם בבתים או בשווקים לפי שגם הם ממשמשין בהן הידים בביליתן ובטחינתן: (רמב"ם)

פרק ו - משנה ג

כָּל הַבֵּיצִים בְּחִזְקַת טְהוּרָה, חוּץ מִשָּׁל מוֹכְרֵי מִשְׁקָה. וְאִם הָיוּ מוֹכְרֵי עִמָּהוֹן **(ה)** פְּרוֹת יְבֵשִׁים, טְהוּרוֹת. כָּל הַדָּגִים בְּחִזְקַת טִמְאָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, חֲתִיכַת אֱלֶתִית וְדָג הַמְצָרִי הֵבֵא בְּקֶפֶה וְקוֹלֵיס הָאֶסְפָּנִין, הָרִי אֵלוֹ

בְּחִזְקַת טְהָרָה. כָּל הַצִּיר בְּחִזְקַת טְמֵאָה. וְעַל
כָּל־ס, עִם הָאָרֶץ נֶאֱמָן לֹמַר טְהוֹרִים הֵן, חוּץ
מִשָּׁל דָּגָה, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִפְּקִידֵי אֹתָהּ אֶצֶל עִם
הָאָרֶץ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אָמַר, צִיר טְהוֹר
שֶׁנֶּפֶל לְתוֹכוֹ מִיָּם כָּל שֶׁהֵן, טָמֵא :

ר"ע מברטנורה חוץ משל מוכרי משקה. מפני שנוגעים בהם בעוד
שמשקה טופח על ידיהם, ואין מקפידין על הלכלוך, שקלפתם מגנה
עליהן {ד}: ואם היו מוכרים עמהם פרות יבשים. מתוך שמנגבים
ידיהם כדי שלא יטנפו את הפרות, מנגבים ידיהם נמי קדם שיגעו
בביצים: כל הדגים בחזקת טמאה. לפי שהם מכשירים במים, והטמא
והטהור ממשמשים בה: חתיכת האלתות. מין דג שרגילין למכרו
חתיכות חתיכות. ומקום יש ששמו אלתות ושם צדין אותו ומוכרין
אותו: דג קטן מאד שמביאין ממנו קפות מלאות במצרים:
וקוליס האספנין. מין דג שעורו רך מאד וקורין לו אלשבי"ט. ושלשה
מינים הללו אין הפנים מכשירין אותם כשאר דגים, לפי שהן חיון זמן
מרבה אחר צידתן, ולאחר שהן נעשין אכל דהינו לאחר מיתתן אין
נותנין עליהם מים, לפי שהפנים מפסידין אותן. ואין הלכה כרבי
יהודה: כל הציר בחזקת טמאה. שסתם ציר נתנו בו מים {ו}, והידיים
ממשמשים בו: ועל כלם. בין ביצים בין פרות בין ציר {ז}: נאמן. עם
הארץ לומר לא הכשרו: מפני שמפקידים אותן. דכל הפרות מפקידים
אותן אצל עם הארץ, ואי לאו דנאמן היאך מפקידים. אבל דגה אין
מפקידים בידו, לפיכך אינו נאמן: ציר טהור. שידוע בו שלא הכשר על
ידי משקה {ח}: שנפל לתוכו מים כל שהו טמא. דמים כל שהו
מכשירים אותו, ומשהכשר חזקתו טמא, שהידיים ממשמשים בו.
והלכה כרבי אליעזר בן יעקב: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ד} והוא מטמא אותה בקלפתה. הרמב"ם: {ה} עמהן. עם
המשקה והביצים. הרמב"ם: {ו} דציר גופו, לאו בר קבולי טמאה הוא,
דזעה בעלמא הוא. גמרא: {ז} הר"ש. ולא נקטו נמי דגים, ונראה שדעתן
דחוץ משל דגה לאו בציר הוא, אלא ארישא קאי חוץ מדגים. וכן הוא
ברמב"ם בנסחת ארץ ישראל ובחבורו: {ח} הרמב"ם. וקשה, דלא הוה צריך
למתני אלא מים כל שהו מכשירין את הציר. אבל בגמרא ופרוש רש"י, ציר
טהור כגון שהשיקו במים וטהור ממה נפשך, אי רבא מנא מטהר על ידי
השקה. אי רבא ציר והוי ליה אכל ולא מהני ליה השקה, ציר לאו בר קבולי
טמאה הוא. והנך מעוטא דמנא בטלי להו ברבא. שנפל כו' טמא, דעמי
הארץ נחשדו לערב מים בצירן עד מחצה, וכי נפל האי כל שהו, מצא מין
את מינו ורבו מים על הציר וטמאים. וכן השיגו הראב"ד: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כשהן הביצים אצל מוכרי משקה יגעו בהם וידיהם בלולות במשקה לפי שהן סומכין על קליפתן וכשנגע בהן טמא טימא המשקה אשר עליה והוא מטמא אותה בקליפתה כמו שנתבאר בפי' ראשון של עוקצין ואם הם מוכרין עם המשקה והביצים פירות יבשים אז הן מנגבין ידיהן בעבור הפירות וע"כ ישארו הביצים בחזקת טהרה.

וכל הדגים בחזקת טומאה לפי שהוא אוכל מוכשר במים והידים ממשמשין בו הטמא והטהור :

ואלתית. הוא מין דגים יחתכו אותו לחתיכות ודג המצרי הבא בקופה דג קטן מאד משימין אותו בקופות והוא מפורסם במצרים וקורין לו אל נחצ"א וקוליס האספנים מין דגים ועורו רך מאד ונודע אצלנו במערב וקורין לו אל שבוטא וא"ר יהודה כי אלו הג' מיני דגים הן בחזקת טהרה לפי שאינן מוכשרין כי המים מפסידין אותן והן חיינן זמן מרובה אחר צידתן ואז מתים ואינם הווים אוכל עד שהן מנוגבין והן אינן מתיזין עליהם מים וכל הציר בחזקת טומאה לפי שהוא מוכשר לפי שעשיית הציר הוא ע"י משקה ודגה שם ממין דגים היה מפורסם אצלם בשם הזה ואמרו על כולם ר"ל כל מה שנאמר בו שהוא בחזקת טומאה לפי שהוא מוכשר נאמן עם הארץ לומר שהוא טהור וזה לעיקר אשר ביארנו בפי' שני של דמאי והיה עם הארץ נאמן לומר פירות האלו לא הוכשרו ור"א בן יעקב אומר כי הציר אשר נתאמת לנו שהוא טהור ונפל לתוכו מים כבר הוכשר במים ההם המעטים וחוזר חזקתו טמא כמו כל ציר אמנם יהיה הציר טהור כשמוציאין הציר על ידי מלח או על ידי מי פירות שאינן מוכשרין ואין הלכה כר' יהודה והלכה כרבי אליעזר בן יעקב : (רמב"ם)

פרק ו - משנה ד

שְׁבַעַה מִשְׁקִין הֵן. הַטֵּל וְהַמֵּים, הַיֵּין וְהַשָּׁמֶן,
וְהַדָּם, וְהַחֶלֶב, וְדָבֶשׁ דְּבוּרִים. דְּבֶשׂ צְרָעִים,
טְהוֹר, וּמִתָּר בְּאֲכִילָה :

ר"ע מברטנורה **שבעה משקין הן.** לפי שפנאמר בטמאת אכלים (ויקרא יא) מכל האכל אשר יאכל אשר יבא עליו מים יטמא, אין לי אלא מים, מנין לרבות היין והשמן והחלב והדבש והדם והטל, תלמוד לומר וכל משקה אשר ישתה. ואי וכל משקה, יכול מי תותים מי רמונים ושאר כל מי פרות, תלמוד לומר מים, מה מים מיוחדים שאין להם שם לוי, אף היין והשמן והחלב והדבש והדם והטל שאין להם שם לוי, יצאו מי תותים מי רמונים ושאר כל מי פרות שיש להם שם לוי, ודבש דבורים אין לו שם לוי, ודבש סתם אקרי **ט**. ועוד שנינו בתוספתא דשבת פרק ט', מנין לדם שהוא משקה, שפנאמר (במדבר כג) ודם חללים ישתה. מנין ליין שהוא משקה, שפנאמר (דברים לב) ודם יענב תשתה חמר. מנין לדבש שהוא משקה, שפנאמר (שם) וינקהו דבש מסלע. מנין לשמן שהוא משקה, שפנאמר (ישעיה כה) משתה שמנים. מנין לחלב שהוא משקה, שפנאמר (שופטים ד) ותפתח את נאוד החלב ותשקהו. מנין לטל שהוא משקה, שפנאמר (שם ו) וימץ טל מן הגזה מלוא הספל מים **י**. מנין לדמעות העין שהוא משקה, שפנאמר (תהלים פ) ותשקמו בדמעות שלישי. מנין למי האף שהוא משקה, שפנאמר (ירמיה ט) ועפעפינו יזלו מים **יא**: **דבש צרעה טהור.** דלא חשיב משקה, ואינו מטמא ואינו מכשיר: **ומתור באכילה.** דלא תימא הואיל והצרעה שרץ העוף הוא וטמא, הדבש היוצא ממנו נמי יהא טמא, דסלקא דעתך אמינא דדוקא דבש דבורים רביה קרא להתרא שאין לו שם לוי, אבל דבש צרעים שיש לו שם לוי לא יהא מתור, קא משמע לן דבש צרעה טהור ומתור. דמפני מה אמרו דבש דבורים מתור, מפני שמכניסות אותן לגופן ואינן ממצות אותו מגופן, דבש צרעים נמי מכניסות אותו לגופן ואין ממצות אותו מגופן: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **ט** אמנם לוי בכאן של דבורים, לחלק בינו ובין דבש צרעים. הרמב"ם. ודבש תמרים אף על גב דבבבא נקרא דבש סתם, מכל מקום בלשון בני אדם דבש סתם הוא של דבורים. וכתב הר"ש דבתולדות דלקמן לא חישניו אפלו יש להן לוי: **י** מנין לדם הנדה, שפנאמר (ויקרא כ) מקור דמיה, ואומר כו'. כן הובא בר"ש: **יא** ואם אינו ענין לדמעות, תנהו ענין לאף. ועוד, דאותיות אלף עין מתחלפין. הר"ש. וכל זה אסמכתות. ועקר דהלכה למשה מסיני הוה. הרמב"ם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אמר הקב"ה בטומאת משקין (ויקרא יא) מכל האוכל אשר יאכל אשר יבא עליו מים יטמא ואמרו בסיפרא אין לי אלא מים הטל ויין והשמן והדם והדבש והחלב מנין ת"ל (שם) וכל משקה אי וכל משקה יכול מי תותים מי רימונים ושאר כל מי פירות ת"ל מים מה מים מיוחדין שאין להן שם לוי אף אני ארבה הטל והיין והשמן והדם והדבש וחלב שאין להם שם לוי ומוציא אני את מי תותים ומי רימונים ושאר כל מי פירות שיש להם שם לוי ואמר אח"כ בהכשר זרעים לטומאה (שם) וכי יותן מים על זרע ואמרו בסיפרא אין לי אלא לאחר הכשר מים מנין לעשות שאר משקין כמים נאמרו מים למעלה ר"ל בטומאת משקין ונאמרו מים למטה מה מים האמורין למעלה עשה בהן שאר משקין כמים אף מים האמורים למטה נעשה בהם שאר המשקים כמים הרי שנתבאר לך מכאן כי כל משקה שאין

לו שם לווי מכשיר ומיטמא והם אלה הז' משקין לבד אשר מנה ואל תחשוב כי דבש דבורים הוא ג"כ שם לווי לפי שדבש גרידא שמו ואין צריך לווי אמנם לווי בכאן של דבורים לחלוק בינו ובין דבש צרעים והוא דבש הצרעות וטעם היותו טהור לפי שאינו מיטמא ואינו מכשיר ואמרו מותר באכילה כדי שלא תחשוב שהוא כמו חלב בהמה טמאה שאינו מותר באכילה כיון שהצרעה היא משרץ העוף וההפרש בין זה לזה פשוט לפי שהדבש אינו נולד בגוף הדבורה והצרעה אבל הוא טל ירד על הצמח ומתערב בו כח הצמח ההוא ולחלוחתו יחזור דבש ואוכלין אותו הדבורים ונכנס לאצטומכתם ומה שיותר מובחר תקיא אותו לכוורת ותצפינהו כדי שתמצא אותו עת כריתות הצמחים ואפיסתן במדברות ולא הוצרך לבאר בדבש דבורים שהוא מותר באכילה לפי שכבר נתבאר זה בפסוקים ובתוספתא דשבת (פ"ט) אמרו מנין לדם שהוא משקה שנאמר (במדבר כג) ודם חללים ישתה מנין ליין שהוא משקה שנאמר (דברים לב) ודם ענב תשתה חמר מנין לדבש שהוא משקה שנאמר (שם) ויניקהו דבש מסלע מנין לשמן שהוא משקה שנאמר (ישעיה כה) משתה שמנים מנין לחלב שהוא משקה שנא' (שופטים ד) ותפתח [את] נאד החלב ותשקהו מנין לטל שהוא משקה שנאמר (שם ה) וימץ טל מן הגזה מלא הספל מים מנין לדמעות העין שהוא משקה שנאמר (תהלים פ) ותשקמו בדמעות שליש מנין למי האף שהוא משקה שנאמר (ירמיה ט) ועפעפינו יזלו מים ואלו כולן אסמכתות והעיקר הלכה למשה מסיני כמו שבארנו פעמים רבות בכוונתי הזאת : (רמב"ם)

פרק ו - משנה ה

תוֹלְדוֹת לַמַּיִם, הַיּוֹצְאִין מִן הָעַיִן, מִן הָאֶזֶן, מִן הַחֲטָם, מִן הַפֶּה, מִי רֶגְלַיִם, בֵּין גְּדוֹלִים בֵּין קְטַנִּים, לְדַעְתּוֹ **[יג]** וְשֵׁלָא לְדַעְתּוֹ. תוֹלְדוֹת לְדָם, דָּם שְׁחִיטָה **[יד]**. בְּבִהְמָה וּבַחֲיָה וּבְעוֹפוֹת הַטְּהוֹרִים, וְדָם הַקְּזָה **[טו]** לְשִׁתְיָהּ. מִי חָלַב, כְּחָלַב. וְהַמַּחֵל, כְּשֶׁמֶן, שְׁאִין הַמַּחֵל יוֹצֵא מִיַּדֵּי שְׁמֹן, דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן. רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר, אֵף

על פי שאין עמו שמו. דם הקזה, כבשורו, מטמא ואינו מכשיר, ואין לנו כיוצא בו :

ר"ע מברטנורה **בין גדולים**. משקין היוצאין מפי טבעת **[יב]** : **בין קטנים**. מי רגלים : **ודם הקזה לשתייה**. דם ההקזה שנתפון עליו להשקותו לבהמה ולתיה או לנכרי : **מי החלב**. הוא הקרום הנפרש מן הגבינה כשפמעמידים החלב ומקפאין אותו בקבה, מכשיר את הזרעים : **והמחל כשמן**. מים שחורים היוצאים מן הזיתים : **שאין מחל יוצא מידי שמן**. ומחל עצמו, לרבי שמעון מי פרות הוא ואינו חשוב משקה, אבל מכשיר מפני שיורי שמן שבו : **רבי מאיר אומר אף על פי שאין בו שמן**. מחל עצמו חשוב משקה ומכשיר ומטמא. והלכה כרבי מאיר **[טז]** : **דם השרץ כבשורו**. ומצטרפין לכעדשה. דכתיב בשמנה שרצים **[ויקרא יא]** וזה לכם הטמא, להביא דמו שמתמא כבשורו. יכול יכשיר את הזרעים, תלמוד לומר הטמא, טמא הוא ואינו מכשיר את הזרעים : **(ר"ע מברטנורה)**.

עיקר תוי"ט **[יב]** וצריך עיון ממי טבריא דמשנה ז', עין שם. ויש לומר, דשאני התם ששותין אותן כדי לשלשל אינו חשוב משקה אלא כמו מידי דמיכל, מה שאין כן שאר משקים היוצאים מפי טבעת מאליהן. וכהאי גוונא חלב אשה דחשוב אכל בפי התינוק : **[יג]** **לדעתו**. פרוש, בין שניצאו לדעתו וכו'. הרמב"ם : **[יד]** **שחיטה**. אף על גב דדם מגפתה לא, דדם חללים גבי אדם כתיב, מפל מקום דם שחיטה מכשיר, דאתקש למים, דכתיב **[דברים יב]** על הארץ תשפכנו כמים. רש"י. ומהאי טעמא ניחא דדוקא בטורחים, דביה איירי קרא. ועין תוספות יום טוב : **[טו]** **הקזה**. של אדם. הרמב"ם. דבבהמה לא עדיף מדם מגפתה. והר"ש כתב, דבמקו לשתייה אפלו דבהמה נמי מכשיר, דאחשביה : **[טז]** והוא דעת חכמים **[דטהרות פ"ט מ"ג]**. הרמב"ם : **(עיקר תוי"ט)**.

רמב"ם דם הקזה לשתייה. שיתכוין בדם ההקזה להשקותו לחיות או לאדם שנהג לשתות ומי החלב מי הגבינה הנפרד מן החלב בעת שמשליכין בו הקיבה ושאר הדברים שמעמידין החלב והוא אשר אנו קורין לו בלשון ערבי אלמיי"ק. ומוחל המים השחורים השותתים מן הזיתים וכבר ביארנו בטי של טהרות שר"ש אומר כי מוחל מי פירות הוא ועל כן לא יטמא ולא יכשיר אלא מפני שיורי שמן שבו ואמרנו שאין הלכה כר"ש אבל המוחל משקה כמו שאמר ר"מ והוא כדעת חכמים לפי שהוא כשמן. ואמר השם יתעלה בח' שרצים **[ויקרא א]** וזה לכם הטמא להביא דמו שיטמא כבשורו ואמרו יכול יכשיר את הזרעים ת"ל לכם לכם הוא מטמא ואינו מכשיר את זרעים : **(רמב"ם)**

פרק ו - משנה ו

אֵלוּ מְטַמְּאִין וּמְכַשְׁרִין. זֹבֹו שֶׁל זָב, וְרִקוֹ, וְשִׁכְבַּת זָרְעוֹ, וּמִימֵי רִגְלָיו, וּרְבִיעִית מִן הַמַּת, וְדָם הַנֶּדֶה. רַבִּי אֶלְיעָזָר אוֹמֵר, שִׁכְבַּת זָרַע אֵינָה מְכַשְׁרֶת. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, דָּם הַנֶּדֶה אֵינוֹ מְכַשֵּׁיר. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, דָּם הַמַּת אֵינוֹ מְכַשֵּׁיר. וְאִם נָפַל עַל הַדְּלַעַת {יח}, גּוֹרְדָה {יט} וְהִיא טְהוֹרָה {כ} :

ר"ע מברטנורה וְאֵלוּ מְטַמְּאִים וּמְכַשְׁרִים. שֶׁהוּ עֶצְמוֹן מִשְׁקִין טַמְּאִים, וּמְטַמְּאִים וּמְכַשְׁרִים כְּאַחַד {יז} : זֹבֹו שֶׁל זָב. דְּכַתִּיב (שם טו) זֹבֹו טַמֵּא הוּא : וְרִקוֹ. וְכִי יִרְקֹ וְגו' : וּמִימֵי רִגְלָיו. וְזֹאת תִּהְיֶה טַמְּאָתוֹ, וְזֹאת לְרִבּוֹת מִימֵי רִגְלָיו : וּרְבִיעִית דָּם מִן הַמַּת. דְּכַתִּיב (במדבר יט) כָּל הַנוֹגֵעַ בְּמַת בְּנִפְשׁ הָאָדָם, וְנִפְשׁ הָאָדָם הֵינּוּ רְבִיעִית דָּם, דְּכַתִּיב (ויקרא יז) כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ : וְדָם הַנֶּדֶה. דְּכַתִּיב (שם טו) וְהַדָּוָה בְּנִדְתָּהּ, מֵה שֶׁזָּב מִמֶּנָּה טַמֵּא כְמוֹתָהּ : שִׁכְבַּת זָרַע אֵינָה מְכַשְׁרֶת. שְׂאִינָה חֲשׂוּבָה מִשְׁקָה, דְּיֵשׁ לָהּ שֵׁם לוֹי : דָּם הַנֶּדֶה אֵינוֹ מְכַשֵּׁיר. מִיַּדֵּי דְהוּי אָדָם שֶׁל הַתַּחְתּוֹנוּת שֶׁגַּם הוּא אֵינוֹ מְכַשֵּׁיר : דָּם הַמַּת אֵינוֹ מְכַשֵּׁיר. דְּכִינּוֹן שְׁמַת יֵצֵא דָמוֹ מִתּוֹרַת מִשְׁקָה. וְלִית הֶלְכָה כְּחַד מִהֲנִדָּ תִנְאִי, אֶלָּא כִּלְהוּ מְטַמְּאִים וּמְכַשְׁרִים כְּתִנְאִ קָמָא : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יז} וְלֹא דוֹקָא אֵלוּ שֶׁהוּ אַב הַטַּמְּאָה, אֶלָּא אֶפְלוּ דָם מִגִּפְתָּהּ וְחִלַּב אִשָּׁה וְדַמְעַת עֵין שְׂאִינָן אֶלָּא וְלֹד הַטַּמְּאָה. וְכֵן כָּתַב הַרְמְב"ם בְּהַדְּיָא. וְצָרִיד עֵיוֹן דְּלֹא תִנִּי לְהוּ דְהוּ רְבוּתָא טְפִי : {יח} הַדְּלַעַת. לֹא יִדְעָתִי לָמָּה נִקְטַ דְּלַעַת : {יט} גּוֹרְדָה. דְּדָם הָאָדָם אֲסוּר מִדְּבָרֵי סוּפְרִים. וְעוֹד, דְּמַת אֲסוּר בְּהַנְּאָה : {כ} טְהוֹרָה. לְפִי שֶׁלֹּא הִכְשָׁרָה. הַר"שׁ : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אמרו מטמאין ומכשירין. ר"ל שהן משקין והן עצמן טמאין וע"כ אין צריכין שיקדם להם הכשר וביאר הקב"ה בזוב הזב שהוא טמא ואמר (ויקרא טו) זבוב טמא ורוקו בפסוק (שם) וכי ירוק הזב וגו' ומימי רגליו קבלה (נדה דף נה :) נסמך לאמרו זבוב טמא הוא וזאת תהיה טומאתו וגו' אמרו וזאת לרבות מימי רגליו. וש"ז היא של בריא וכ"ש של זב. וטומאת דם המת ביארנו בבי' מאהלות ודם הנדה בז' של נדה (דף נד :) ור"א אומר כי ש"ז אינה

מכשרת לפי שהפסוק כבר שללה שם המשקה ושמה לווייה וראבי"ע אומר שדם הנדה אינו מכשיר כמו שאינו מכשיר דם היוצא מן התחתונות ור"ש אומר כיון שמת המת יצא דמו מתורת משקה ואין הלכה כשלשתן : (רמב"ם)

פרק ו - משנה ז

אלו לא מטמאין ולא מכשירין. הזעה, והלחה סרוחה, והראי, והדם היוצא עמהם, ומשקה בן שמנה. רבי יוסי אומר, חוץ מדמו. והשותה מי טבריה **(כא)**, אף על פי שיוצאין נקיים. דם שחיטה בבהמה, בחיה ובעופות הטמאים, ודם הקזה לרפואה. רבי אליעזר מטמא באלו. רבי שמעון בן אלעזר אומר, חלב הזכר, טהור :

ר"ע מברטנורה ואלו לא מטמאים. אפלו יצאו מן הטמא, כגון מן הזב וכיוצא בו. דכתיב בזבוב טמא הוא, הוא טמא ואין זעה ולחה סרוחה ורעי שלו טמאים : והלחה סרוחה. היוצאת מן המרסה. והוא הדין ברקק לחה סרוחה : והראי. צואה. כמו והרעי : **ודם היוצא עמהם**. עם הלחה והרעי : **ומשקה בן שמנה**. כל משקה שיצא מנפל שנולד בן שמנה חדשים, כגון דמו ורקו ומימי רגליו. לפי שבן שמנה חי הרי הוא כאבן : **חוץ מדמו**. שטמא כדם של בן קימא. ואין הלכה כרבי יוסי : **אף על פי שיוצאין נקיים**. שמוציא אותן דרך בית הרעי צלולים כמו שהיו כששתאן, אפלו הכי אין מכשירין, הואיל ויצאו דרך בית הרעי : **רבי אליעזר מטמא באלו**. דמשקין הן חטובין, ומטמאין ומכשירין. ואין הלכה כרבי אליעזר : **חלב הזכר טהור**. דלא חשיב משקה **(כב)**. וכן הלכה : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כא} **מי טבריה**. יש בהן איכות שמשלשלים. הרמב"ם: {כב} אלא כזעה בעלמא. הר"ש: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם זיעה. בלשון ערב ער"ק.

ליחה סרוחה בלשון ערב אלקי"ח ושוה היא אם שותת משטח הגוף או אם יצא ברקיקה:

והראי. צואה:

והדם היוצא עמהם. ר"ל הדם היוצא עם הליחה הסרוחה או עם הצואה:

ומשקה בן שמונה. ר"ל שנולד מחי חדשים כל משקה שיצא ממנו מן המשקין הן מכשירין בשלם מן האנשים ואינן מכשירין בילוד הזה לפי שהעיקר אצלנו בן שמונה חי הרי הוא כאבן:

ומי טבריא. הן מים שיש בהן איכות שמשלשלים בהן כששותין אותם יוצאים המים זכים כמו שנשתו אמנם בעבור יציאתן מבית הרעי אינם משקה וענין אמרו לא מטמאין ואפי' יצאו אלו הליחות מן הזב. ואמרו בזב יכול זיעה וליחה סרוחה והרעי יהיו טמאין ת"ל זובו טמא הוא הוא טמא ואין אלו טמאין ור"א אומר כי דם שחיטה בבהמה וחיה ועופות טמאים:

ודם הקזה לרפואה. מטמא ומכשיר והן משקין ואין הלכה כר"א ולא כרבי יוסי והלכה כרשב"א שאמר חלב הזכר אינו משקה: (רמב"ם)

פרק ו - משנה ח

חלב האשה מטמא לרצון ושללא לרצון, וחלב הבהמה אינו מטמא אלא לרצון. אמר רבי

עֲקִיבָא, קַל וְחֹמֶר הַדְּבָרִים. מָה אִם חֵלֶב
 הָאִשָּׁה שְׂאִינוּ מִיַּחַד אֶלָּא לְקַטְנִים, מְטֵמָא
 לְרָצוֹן וְשֵׁלָא לְרָצוֹן, חֵלֶב הַבְּהֵמָה שְׁהוּא מִיַּחַד
 לְקַטְנִים וְלְגְדוּלִים, אִינוּ דִּין שְׂיִטְמָא לְרָצוֹן
 וְשֵׁלָא לְרָצוֹן. אָמְרוּ לוֹ, לֹא, אִם טֵמָא חֵלֶב
 הָאִשָּׁה שְׂלָא לְרָצוֹן, שְׂדֵם מַגְפָּתָה טֵמָא, יִטְמָא
 חֵלֶב הַבְּהֵמָה שְׂלָא לְרָצוֹן, שְׂדֵם מַגְפָּתָה טְהוֹר.
 אָמַר לָהֶם, מַחְמִיר אֲנִי בְּחֵלֶב מִבְּדָם, שְׁהַחֹלֵב
 לְרַפּוּאָה [כד], טֵמָא, וְהַמְקִיז לְרַפּוּאָה, טְהוֹר.
 אָמְרוּ לוֹ, סֵלִי זֵיתִים וְעֲנָבִים יוֹכִיחוּ,
 שְׁהַמְשָׁקִים הַיּוֹצְאִין מֵהוּן לְרָצוֹן, טֵמָאִים,
 וְשֵׁלָא לְרָצוֹן, טְהוֹרִים. אָמַר לָהֶן, לֹא, אִם
 אָמַרְתֶּם בְּסֵלִי זֵיתִים וְעֲנָבִים, שְׁתַּחֲלַתְנן אֶכֶל
 וְסוּפֹן מִשְׁקָה, תֵּאמְרוּ בְּחֵלֶב שְׁתַּחֲלַתְנוּ וְסוּפֹן
 מִשְׁקָה. עַד כָּאן הֵיִתָּה תְּשׁוּבָה. אָמַר רַבִּי
 שְׂמַעוֹן מְכָאן וְאֵילָד הֵיִינוּ מְשִׁיבִין לְפָנָיו, מִי
 גְשָׁמִים יוֹכִיחוּ, שְׁתַּחֲלַתְנן וְסוּפֹן מִשְׁקָה וְאִינוּ
 מְטֵמָאִין אֶלָּא לְרָצוֹן. אָמַר לָנוּ, לֹא, אִם
 אָמַרְתֶּם בְּמִי גְשָׁמִים, שְׂאִין רַבֵּן לְאָדָם, אֶלָּא
 לְאַרְצוֹת וְלְאֵילָנוֹת, וְרַב הַחֵלֶב, לְאָדָם :

ר"ע מברטנורה **חלב האשה מטמא**. מכשיר לקבל טמאה. ואם נטמא או
 שהאשה טמאה, מטמא כדין משקין טמאים, דתורת משקה יש בו :
לרצון. הנחלב בכונה [כג] : **ושלא לרצון**. כגון חלב הנוטף מדדיה : **שאינו**
מיחד אלא לקטנים. וסתמיה לא חשיב כלי האי : **שדם מגפתה טמא**.
 דהיוצא ממפתה טמא, דדמי לדם חללים שקרוי משקה, דמה לי קטלה
 כלה, מה לי קטלה פלגא : **שדם מגפתה טהור**. דדם בהמה לא אקרי
 דם חללים, דגבי אדם כתיב : **סלי זיתים וענבים יוכיחו**. שהסוחטן
 לרפואה טמא, ואף על פי כן לרצון טמאים, שלא לרצון טהורים. אף
 החלב, אף על פי שהחולב לרפואה טמא, כשנחלב שלא לרצון דין הוא

שְׂיֵהָיָה טְהוֹר: וְשָׁלָא לְרִצּוֹן טְהוֹרִים. שְׂאִין הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים וְעֲנָבִים חָשׂוּב מְשָׁקָה עַד שְׂיֵצֵא לְרִצּוֹן: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [כג] כְּלוּמַר, וְלֹא הָיָה כִּמוֹ לְרִצּוֹן דְּרִישׁ פֶּרֶק קַמָּא, דְּהִתָּם מִיָּרִי בְּשַׁעַת נְפִילְתָּן עַל הַזְּרָעִים וּמִשׁוּם הָכִי אֶפְלוּ סוּפוֹ לְרִצּוֹן. אֲבָל הֵכָא מִיָּרִי בְּשַׁעַת פְּרִישָׁה מִן הָאִשָּׁה: **[כד]** לְרִפּוּאָה. לְבַהֲמַתּוֹ שְׁלָא יִזְיַקְנָה חֲלָבָה, טְמָא, דְּהָא לְרִצּוֹן הוּא. וְהַמְקִיז לְבַהֲמַתּוֹ לְרִפּוּאָה, טְהוֹר, דְּדָם מְגַפְתָּה הִיא, וְהוֹאִיל וְכוּ אִף הַנוּטֵף שְׁלָא לְרִצּוֹן טְמָא. רְש"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כל מקום שאתה שומע בכאן מטמא ואינו מטמא. ר"ל אם הוא משקה או אינו משקה וכשהוא משקה דינו כדין המשקין מהיותו מכשיר ומטמא עצמו ויטמא כשיצא מגוף טמא וכאשר אינו משקה הוא טהור בכל ענין וטעם לרצון שחולבין אותו בכוונה ומכוונין עליו שיהיה משקה ושלא לרצון שיצא מעצמו בלא חליבה או שנחלב בלא כוונה אבל על דרך שחוק וכיוצא בו ואמרו בזב דמעת עינו ודם מגפתו וחלב האשה מטמאין טומאת משקין רצה לומר שהן בתורת משקין שנטמאו בזב בלבד ואינם אבות הטומאות כמו זובו ורוקו כמו שזכרנו בפ"ק דכלים וכמו שנבאר במסכת זבין (פ"ה מ"ז) וכבר נקדם לך בפרק אשר לפני זה כי הדבר אשר שותת מן הענבים והזיתים בלא כוונת סחיטה אינו משקה עד שיתכוין בעליו לאסיפת השתיתה ההיא וישים אותה בכלי ואז תהיה משקה ולפי שאמר ר"ע בויכוחו זה כי החלבים כולם משקה יצאו בכוונה או בלא כוונה ושם ראייתו בזה כן אין חילוק בין חולב לרפואה או חולב לשתיה ע"כ אמרו לו זיתים וענבים יוכיחו אשר אין לחלוק ג"כ בין מי שיוציא מיציהם לשתיה או לרפואה ואעפ"כ אין מיציהם משקה אלא כשיוצא ברצון והמאמר כולו מבואר ואין הלכה כר' עקיבא: (רמב"ם)

